

Aleg. 59.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych, uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 10. października 1888 między innymi następującą rezolucyę:

„Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w drodze konstytucyjnej wyjednał podwyższenie i przedłużenie czasu trwania państwowego funduszu melioracyjnego na dalsze dziesięciolecie do roku 1904“.

Nadto w rozprawie nad rubryką XIII. wydatków preliminarza funduszków krajowych na rok 1889 powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 18. października 1888 następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, by przedłożył Wysokiemu Sejmowi na przyszłej sesji sprawozdanie o wyniku spostrzeżeń osiągniętych i badań przeprowadzonych do końca roku 1888 za pomocą założonych stacyj ombrometrycznych i wodoskazowych“.

W sprawie przedłużenia czasu trwania państwowego funduszu melioracyjnego przedłożył J. E. p. Minister rolnictwa już przed otrzymaniem zawiadomienia o powyższej uchwale Wysokiego Sejmu pismami z dnia 25. października 1888 l. 15.023 i z dnia 16. grudnia 1888 L. 17.633 Wys. Radzie państwa projekt ustawy, zawierający następujące główne postanowienia:

1. „Ustanowiony w §. 2. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 dziesięcioletni okres państwowego funduszu melioracyjnego przedłuża się o dalsze dziesięć lat do roku 1904 włącznie i od roku 1895 do r. 1904 ma być także wpłacaną do tego funduszu ze skarbu państwa corocznie dotacya 500.000 zł. w. a.“

2. „Postanowienie §. 6. ust. 1. powołanej ustawy melioracyjnej co do subwencyonowania z tego funduszu robót górskich (zasilkami 50%) ma być zastosowaniem także do regulacyj wód podziemnych (w Karście)“.

3. „Przedsiębiorstwa subwencyonowane z państwowego funduszu melioracyjnego obowiązane są na wezwanie Rządu używać więźni przy robotach“.

Powyższy projekt ustawy, który przynajmniej w części czyni zadość przytoczonej na wstępie uchwale Wysokiego Sejmu, został przyjętym przez Wysoką Radę państwa i uzyskał zatwierdzenie cesarskie pod d. 31. maja 1889 (ogłoszony w dzienniku ustaw państwa pod Nr. 96).

Co się tyczy uchwały Wysokiego Sejmu, polecającej Wydziałowi krajowemu przedłożenie sprawozdania o wyniku obserwacji ombrometrycznych i wodoskazowych, mamy zaszczyt podać do wiadomości Wysokiego Sejmu, że spostrzeżenia te codzienne publikowane były do roku 1886 włącznie w roczniku komisji fizyograficznej c. k. Akademii umiejętności. Z powodu znacznego pomnożenia stacyj ombrometrycznych i wodoskazowych odstąpiła jednak komisja fizyograficzna w sprawozdaniu swem za r. 1887 od ogłaszania codziennych obserwacji ze względów oszczędnościowych, a ograniczyła się tylko do podania sumarycznego wyników spostrzeżeń ombrometrycznych, oraz zamieszczania tylko stanów wody średnich, najwyższych i najniższych z każdego miesiąca.

Gdy zaś dla celów hydrotechnicznych, mianowicie obliczenia relacji między opadami atmosferycznymi a ilością wody, szczególnie wielkiej, przez rzeki odprowadzaną, niezbędną jest znajomość właśnie codziennych obserwacji tak opadów atmosferycznych, jak i stanów wody, widzieliśmy się spowodowanymi zawiązać rokowania z komisją fizyograficzną a mianowicie z dyrektorem c. k. obserwatorium astronomicznego w Krakowie, p. Dr. Fr. Karlińskim o uzupełnienie publikacji hydrograficznej, które jednak nie doprowadziły do pożądanego rezultatu tak, iż musiała być zarządzoną na koszt funduszu krajowego osobna publikacja stanów wody i opadów atmosferycznych za lata 1887 i 1888.

Wydaniem publikacji tej, obejmującej spostrzeżenia z 72 wodoskazów i 132 stacyj ombrometrycznych w roku 1887, a z 92 wodoskazów i 129 stacyj ombrometrycznych w r. 1888, dla których potrzebnych zestawień ombrometrycznych dostarczył śp. profesor politechniki Dominik Zbrożek, zajął się bezinteresownie p. dr. Karliński, a wydatki połączone z tem wydawnictwem, tudzież drukiem karty izohystycznej, której koszta poniosło w części lwowskie Towarzystwo politechniczne, obciążają fundusz krajowy kwotą 1.164 zł. 35 ct. w. a.

Ponieważ z wydanych 300 egzemplarzy tej publikacji 45 zatrzymało na zezwolenie Wydziału krajowego c. k. obserwatorium astronomiczne w Krakowie, celem rozesłania do takiej samej ilości instytucyj w Europie i Ameryce, z którymi pozostaje w stosunku wymiany publikacyj, a znaczna dalsza ilość obu roczników hydrograficznych musi być udzieloną władzom centralnym i krajowym, oraz oddziałom technicznym c. k. starostw i technikom krajowym, zatem wstrzymujemy się od przedkładania Wysokiemu Sejmowi przy niniejszem sprawozdaniu tej publikacji, która jednak na żądanie każdemu z PP. Posłów dostarczoną zostanie przez kancelaryę sejmową.

Celem zarządzenia ogłoszenia wyniku obserwacji z r. 1889, pozwoliliśmy sobie wstawić do preliminarza funduszu krajowego na r. 1890 (Rub. XIII. poz. 153 b) dotację w kwocie 750 zł. w. a., z której około 600 zł. w. a. przypadnie na koszta wydania spostrzeżeń wodoskazowych i deszczomiarowych, reszta zaś na przygotowanie i wydanie mapy izohystycznej.

Ażeby daty zebrane przez stacje wodoskazowe i ombrometryczne zużytkować należyce dla praktycznych celów hydrotechnicznych, mianowicie obliczenia ilości przepływu wody i unormowania przekrojów poprzecznych naszych rzek przy rozmaitych stanach wody, okazuje się potrzeba przeprowadzenia trzeciej kategorii studyów hydrotechnicznych tj. peryodycznych corocznych pomiarów żyłości wody w pewnych zwartych profilach w pobliżu wodoskazów, z których to pomiarów na podstawie obserwacji wodoskazowych da się obliczyć dla każdej rzeki z osobna ilość przepływającej wody, następnie zaś wyznaleźć relację między sumą opadów atmosferycznych w danem dorzeczu, a ilością wody odpływającej. W tym celu odnieśliśmy się odezwą z d. 16. kwietnia 1889 L. 16636 do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie systematycznego przeprowadzenia tego rodzaju pomiarów za pośrednictwem techników krajowych i rządowych, a c. k. Namiestnictwo pismem z dnia 18. lipca 1889 L. 38103 oświadczyło gotowość do współdziałania w wykonaniu i pokryciu kosztów tych studyów, skoro technicy rządowi ze studyami naukowo teoretycznymi obeznani, ukończą badania hydrometryczne na Wiśle i jej dopływach, zostających pod pieczęą rządową. Zdaniem ek. Namiestnictwa wypadnie

w tym kierunku wprowadzić lokalny rozdział wód w ten sposób, iżby na rzekach zostających pod wyłączną pieczęią rządową i na niektórych przestrzeniach rzek, objętych generalnym projektem regulacyjnym tak zwanych funduszowych, przeprowadzały badania organa techniczne rządowe, na reszcie zaś rzek funduszowych organa techniczne krajowe wedle tych samych zasad i przy wzajemnem komunikowaniu sobie wyników.

Wobec tego oświadczenia c. k. Namiestnictwa można się więc spodziewać, że nasza publikacja hydrograficzna, uzupełniona wynikami pomiarów hydrometrycznych, dostarczy naszym technikom cennych i do projektowania niezbędnych danych, bez których każda regulacja rzek większych, a szczególnie górskich, może być uważaną tylko za więcej lub mniej udaną próbę.

Uchwała w sprawie regulacji środkowej i dolnej sekcji rzeki Gniłej Lipy.

Dodatkowo do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za rok 1888/9 (pag. 153), w którym zamieściliśmy wzmiankę o wykonaniu uchwały Wys. Sejmu z d. 12. października 1888, odraczającej rozprawę nad projektem ustawy o regulacji dolnej Lipy, a polecającej Wydziałowi krajowemu przeprowadzenie rokowań z Rządem co do wykonania regulacji środkowej sekcji Gniłej Lipy, mamy zaszczyt podać do wiadomości Wysokiego Sejmu, że Jego Ces. i Król. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z d. 16. lipca 1889 odmówić Najwyższej sankcyi projektowi ustawy, uchwalonemu przez Wys. Sejm na posiedzeniu z d. 22. grudnia 1887, względem regulacji środkowej sekcji Gniłej Lipy.

Powody tej odmowy wyluszcza dołączona /- odezwa c. k. Namiestnictwa z d. 5. września 1889 L. 53425. **Aleg. 1.**

Gdy tak pierwotne postanowienie co do wypracowania operatu technicznego dla regulacji środkowej i dolnej sekcji Gniłej Lipy, jak i następnie niepomyślny obrót sprawy regulacji tej rzeki, wywołały petycye stron interesowanych, które najpierw domagały się natarczywie tej regulacji, następnie zaś prosiły o jej zaniechanie, nie uważamy za stosowne przedstawiać po raz trzeci wniosków w tym przedmiocie Wysokiemu Sejmowi, dopóki same strony interesowane o to się nie upomną, a Wysoki Sejm nie udzieli Wydziałowi krajowemu odnośnych wskazówek.

Organizacya spółek melioracyjnych.

W roku bieżącym zawiązaną została ostatecznie spółka wodna dla przedsiębiorstwa krajowego regulacji Kisieliny. Walne zgromadzenie bowiem członków spółki uchwaliło **Aleg. 2.** d. 27. lutego 1889 dołączony statut, który uzyskał zatwierdzenie c. k. Namiestnictwa pod dniem 10. kwietnia 1889 do L. 21.820, oraz wybrało wydział, który w dniu 15. czerwca 1889 ukonstytuował się, wybierając ks. Jana Pilcha, proboszcza w Wietrzychowicach przewodniczącym, a p. Kazimierza Lebowskiego, właściciela dóbr w Woli przemyskiej zastępcą przewodniczącego. W myśl §. 20. statutu spółki zamianowaliśmy też rozporządzeniem z d. 5. września 1889 L. 35.790 p. Seweryna Kisielewskiego, prezesa Rady powiatowej dąbrowskiej delegatem naszym do wydziału spółki.

W sprawie oznaczenia okręgu konkurencyjnego dla krajowego przedsiębiorstwa regulacji Krzemienicy i Babólówki z dopływami, oraz potoku Trześni, który to ciężar w roku ubiegłym usiłował Rząd zważyć na Wydział krajowy, otrzymaliśmy pod d. 28. września 1888 do L. 55.854 odezwę c. k. Namiestnictwa, wedle której ze względów publicznych, przemawiających za rychłem doprowadzeniem do skutku tego przedsiębiorstwa, c. k. Namiestnictwo zarządziło wyjątkowo, na mocy otrzymanego ze strony Wys. Ministerstwa rolnictwa upoważnienia, zestawienie wykazu obszaru inundacyjnego i stron interesowanych na podstawie poprzedniej niwelacyi przez rządowe organa techniczne. Tą samą odezwą zawiadomiło nas

c. k. Namiestnictwo, że również dla osuszenia bagien Oleskich zarządziło oznaczenie okręgu konkurencyjnego i sporządzenie katastru, przyczem nadmienilo, że powstałe ztąd koszty pokryte będą z funduszków budowy dotyczących przedsiębiorstw melioracyjnych.

Pomiary w polu dla okręgu regulacyi Krzemienicy zostały już ukończone i obecnie zajmuje się oddział techniczny c. k. starostwa w Tarnobrzegu zastawieniem katastru dla tego przedsiębiorstwa. O postępie zaś robót koło okręgu bagien Oleskich nie otrzymaliśmy dotychczas bliższej wiadomości.

Zawiązanie spółki dla osuszenia bagien Niskich nie przyszło dotychczas do skutku, gdyż jak to już w naszym zeszłorocznym sprawozdaniu melioracyjnym nadmieniliśmy, Wysokie Ministerstwo rolnictwa przy zatwierdzeniu projektu technicznego zażądało jeszcze badania jakości gruntów w tym perymetrze melioracyjnym, od czego zależną będzie decyzya co do głębokości mającego się wykonać kanału głównego.

Odnosne badania tak gruntu, jak i wody zaskórnej przeprowadzone zostały w lipcu i wrześniu r. b. przy różnych stanach wody przez inżynierów krajowego biura melioracyjnego Andrzeja Kędziora i Kajetana Strońskiego, a gdy z relacyi tych techników okazało się, że ze względu na przepuszczalne podglebie dopuszczalnym jest wykopanie kanału płytszego, przyczem oznaczony przez prowizoryczny komitet spółki obszar gruntów interesowanych nie ulegnie zmianie, odnieśliśmy się odezwą z d. 2. października 1889 L. 25.211 do c. k. Namiestnictwa o wydanie polecenia do c. k. starostwa w Nisku celem sprawdzenia okręgu konkurencyjnego i zorganizowania spółki tak, ażeby ukonstytuowana spółka mogła przynajmniej w ciągu r. 1890 wykonać roboty.

Postęp budowy przy robotach melioracyjnych.

W roku bieżącym przeprowadzoną została po raz pierwszy kolaudacya robót wykonanych po koniec roku 1888 tak przy krajowych jak i przy spółkowych przedsiębiorstwach (z wyjątkiem regulacyi górnego Wisłoka i kanału Chorzelowskiego). Czynności tej dokonali, w myśl obowiązujących instrukcyj i regulaminów, technicy delegowani przez c. k. Namiestnictwo i Wydział krajowy przy współdziałaniu zarządów budowy i reprezentantów stron interesowanych (wydziałów spółek). Postęp budowy przedstawia się wedle aktów kolaudacyjnych, sprawozdań rocznych z budowy oraz rachunków spółek następnie:

A) Przedsiębiorstwa krajowe.

1. Regulacya Łęgu.

Koszta budowy w r. 1888.

I. Wykupno gruntów (25 morg. 947 □ sążni)	5.501 zł. 30 ct.
II. Roboty ziemne (108.717 m ³)	21.218 „ 63 „
III. Ubezpieczenie brzegów płotkami (1.311 m. bież.)	
„ „ obitkami faszynowemi (460 m ²)	451 „ 32 „
IV. Budowa szluz (Nr. 3 i 4)	2.194 „ 64 „
V. Budowa przepustów	1.278 „ 28 „
VI. Utrzymanie w czasie budowy	554 „ 07 „
VII. Zarząd	1.917 „ 94 „
VIII. Rozmaite i nieprzewidziane	789 „ 93 „
Razem	33.906 zł. 11 ct.

Koszta robót wykonanych w latach 1886, 1887 i 1888 wynoszą wedle aktu kolaudacyjnego 71.768 zł. 8 ct. a. w., co w porównaniu z preliminowaną na tę część robót sumą kosztorysową 76.165 zł. 43 ct. wa. przedstawi za oszczędzenie 4.397 zł. 35 ct.

Po koniec roku 1888 wykonano:

- a) łożysko rzeki na długości 3.178 metrów, licząc od trasy regulacyjnej Wisły;
- b) wał prawy na długości 3.316 metrów (z czego 516 m. jeszcze nie wykonanych) wraz z 6 przejazdami;
- c) wał lewy na długości 2.547 metrów wraz z 4 przejazdami;
- d) 2 szluzy murowane w wale prawym, 2 szluzy w wale lewym, oraz 3 przepusty żelazne (2 w wale prawym 1 w lewym);
- e) 1 opaskę faszynową przy dawnym ujściu Łęgu do Wisły, oraz cały szereg zamknięć starych łożysk i ubezpieczeń szkarp rzeki.

Wykonane wały przedstawiają się wedle opinii komisji kolaudacyjnej odpowiednio silnie i utrzymują się dobrze, również szluzy i przepusty, wykonane bardzo starannie, funkcjonują należycie z wyjątkiem szluzy w Sokolnikach, gdzie nowe łożysko Łęgu nie zostało jeszcze należycie pogłębione. Co do układu natomiast łożyska rzeki zauważyła komisja, że zrealizowanie nie nastąpiło jeszcze w całej długości, bo niektóre przestrzenie wymagają jeszcze pogłębienia, lub też budowli pomocniczych.

2. Regulacja Kisieliny.

Koszta budowy w r. 1888.

	zł.	ct.
A. Regulacja Kisieliny		
B. Kanały osuszające:		
Wykupno gruntów	236	66 "
C. Obwałowanie Wisły i lewego brzegu Dunajca:		
I. Wykupno gruntów	5.852	96 "
II. Roboty ziemne	19.847	36 "
III. Budowa szluz drewnianych	1.754	65 "
D. Wydatki wspólne:		
I. Zarząd	1.910	86 "
II. Utrzymanie w czasie budowy	318	65 "
III. Rozmaite i nieprzewidziane	2001	74 "
Razem	31.922	88 ct.

Koszta wszystkich wykonanych robót w latach 1886, 1887 i 1888 wynoszą wedle aktu kolaudacyjnego 58.182 zł. 16 ct. w. a. Na wykonanie zaś tych robót preliminowano w kosztorysie 37.824 zł. 51 ct. w. a., z czego okazuje się przekroczenie w kwocie 20.357 zł. 65 ct. w. a.

W powyższym trzyletnim okresie budowy wykonano:

- a) kanał osuszający pojawsko-jadownicki wraz z kanałami bocznymi, przemysłowym i zaborowskim w całej projektowanej długości 13.220 metrów, oraz szluzę drewnianą w wale wiślanym w Woli rogowskiej.
- b) wał nadwiślański od Woli rogowskiej do nowego ujścia Kisieliny długości 1.478 metrów;
- c) wał lewy naddunajecki między Radłowem a istniejącym ujściem Kisieliny w Wietrzychowicach na długości 11.350 metrów wraz z dwoma szluzami i odpowiednią ilością przejazdów.

Komisja kolaudacyjna uznała wykonanie wszystkich robót w ogólności za odpowiednie, a co do kanału pojawsko-jadownickiego zauważyła, że takowy wymaga staranniejszego

utrzymania na pastwiskach, gdzie było wyrządza znaczne szkody, oraz odczyszczenia między Wisłą a wałem.

Przekroczenie kosztorysu usprawiedliwia komisya niedostatecznością przestarzałych projektów, które służą za podstawę techniczną dla budowy wałów oraz zbyt niskimi cenami przyjętymi w kosztorysie kanałów.

3. Regulacya Gniłej Lipy (górnjej sekcji).

Koszta budowy w r. 1888.

	zł.	ct.
I. Wykupno młynów		
II. Wykupno gruntów	872	79 "
III. Roboty ziemne	13.051	08 "
IV. Mosty	446	39 "
V. Utrzymanie w czasie budowy	1.444	98 "
VI. Zarząd	1.616	08 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	918	72 "

Razem . 18.350 zł. 04 ct.

Suma kosztów robót wykonanych w latach 1886, 1887 i 1888 wynosi wedle aktu kolaudacyjnego 35.626 zł. 85 ct. w. a.

Na te roboty preliniowano w kosztorysie 48.754 zł. 92 ct., za oszczędzenie wynosi tedy 13.128 zł. 7 ct. w. a.

Za wykazaną powyżej kwotę (35.626 zł. 85 ct. w. a.) zregulowano łożysko rzeki na długości 8 kilometrów, zbudowano 3 nowe mosty drewniane i 15 przepustów klapowych drewnianych, oraz wykonano dla zabezpieczenia brzegów i zamknięcia odciętych ramion rzeki cały szereg opasek faszynowych i płotków wzmocnionych narzutem kamiennym.

Wedle sprawozdania komisji kolaudacyjnej wykonane przekopy rzeki, zarówno jak i ubezpieczenia brzegów utrzymują się dobrze, natomiast na przestrzeniach, gdzie zatrzymano dawny bieg rzeki, łożysko dla małej wody (cunette) przedstawia się mniej regularnie, wskutek czego okazuje się potrzeba skoncentrowania małej wody za pomocą budowli pomocniczych. Szkarpy tak przekopów, jak i rozszerzonych łożysk utrzymują się bardzo dobrze i porośły bujną trawą.

Mosty wykonane zgodnie z projektem, przedstawiają się całkiem odpowiednio, natomiast przepusty drewniane, przy których klapy się nie domykają a bruki nie są należycie wykonane, wymagają znaczniejszych poprawek.

W ogóle zauważyła komisya, że wykonane roboty regulacyjne już dzisiaj korzystnie oddziały na zabagnione łąki w Firlejowie, Korzelicach i Dusanowie, jednakowo wskazaniem jest, aby na łąkach położonych w znaczniejszej odległości od zregulowanej rzeki, wykonane zostały kosztem funduszu regulacyjnego główne rowy odwadniające, co tem łatwiej da się skuteczniość, ile że dotychczasowy rezultat budowy wykazuje znaczne oszczędności.

Przy tem przedsiębiorstwie melioracyjnem użyci zostali w r. b. poraz pierwszy do robót ziemnych więźniowie z c. k. zakładu kary w Stanisławowie w liczbie 60 po umówionej z c. k. Nadprokuratorją państwa cenie 15 ct. w. a. za 1 m. ³ wykopu wraz z odwozem na 15 metrów. Próba ta wypadła ku obopólnemu zadowoleniu tak zarządu zakładu kary jak i kierownictwa budowy.

Regulacya Trześniówki.

Koszta budowy w r. 1888.

I. Wykupno gruntów (25 morg. 147 □ sążni)	5.363	zł. 65 ct.
II. Roboty ziemne (121.988 m ³)	27.049	" 46 "
III. Ubezpieczenie brzegów płotkami	1.005	" 63 "

IV. Szluzza murowana	— zł. — ct.
V. Przepusty betonowe	2.414 „ 89 „
VI. Utrzymanie w czasie budowy	472 „ 79 „
VII. Zarząd	1.919 „ 02 „
VIII. Rozmaite i nieprzewidziane	968 „ 30 „
Razem	39.193 zł. 74 ct.

Łączne koszta budowy na lata 1887 i 1888 wynoszą 46.791 zł. 59 ct. w. a., co w porównaniu z preliminowaną na ten cel w kosztorysie kwotą 61.312 zł. 49 ct. w. a. przedstawia zaoszczędzenie 14.520 zł. 90 ct.

Po koniec roku 1888 wykonano:

- a) nowe łożysko na długości 2300 metrów;
- b) wał prawy na długości 2.350 metrów w zupełności, na dalszej zaś długości 259 metrów częściowo;
- c) wał lewy na długości 2.968 metrów;
- d) 3 przepusty betonowe w wale prawym, a 4 takie same przepusty w wale lewym;
- e) 6 zamknięć starych ramion, 1.998 metrów bieżących płotków i 1.539 metrów bieżących ubezpieczeń brzegów kiszkami faszynowanymi i darniami.

Wedle sprawozdania komisji kolaudacyjnej obustronne wały wykonane zostały całkiem odpowiednio i utrzymują się dobrze.

Nowe łożysko rzeki w całej zregulowanej długości przedstawia się bardzo dobrze, wypełnione było w całej szerokości wodą mimo wyjątkowej posuchy, a budowle pomocnicze, które wobec powstałych zamuleń starych ramion, tudzież ustalonych nowych brzegów należy uważać za odpowiednie celowi, utrzymały się wcale dobrze. Przepusty betonowe zostały bardzo starannie zbudowane, utrzymują się dobrze, a przy tegorocznej wielkiej wodzie wiosennej funkcjonowały należycie.

W sprawozdaniu swem podniosła też komisja kolaudacyjna staranność, zapobiegliwość i pilność kierownika budowy, jakie się przebijają ze wszystkich wykonanych przez niego robót.

5. Regulacya Krzemienicy.

Z powodu choroby zamianowanego kierownikiem budowy inżyniera pomocnika biura melioracyjnego Fryderyka Schneidera, właściwe roboty przy tej regulacyi nie zostały w r. 1888 wcale rozpoczęte, a cała czynność kierownika budowy ograniczyła się do uzupełnienia zdjęć i projektu potoku Trześni, wpadającego na granicy Rżysk i Wojsławia do Wisłoki.

W roku bieżącym powierzyliśmy kierownictwo budowy świeżo zamianowanemu inżynierowi-asystentowi biura melioracyjnego Kajetanowi Strońskiemu, poruczając zarazem kontrolę techniczną robót inżynierowi tego biura Andrzejowi Kędzirowi.

Budowa postępuje obecnie całkiem prawidłowo, gdyż kanał Trześnia został już całkowicie wykończonym z wyjątkiem ubezpieczenia obiektu kolejowego w Rżyskach, a roboty koło regulacyi i obwałowania Krzemienicy w gminach Suchorzowie i Baranowie są w pełnym toku.

B. Przedsiębiorstwa spółkowe.

1. Regulacya Nowego Brnia z dopływami.

Pismem z dnia 26. stycznia 1889 l. S. 477 zawiadomiła nas kancelarya Wysokiego Sejmu, że sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie uznania regulacyi Nowego Brnia

za przedsiębiorstwo krajowe, przydzielone uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 5. października 1888 komisji gospodarstwa krajowego, nie zostało przez tę komisję załatwione i nie weszło na porządek dzienny obrad Wysokiego Sejmu.

Przy tem piśmie otrzymaliśmy zarazem sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego, wedle którego uchwaliła komisja nie występować z odnośnem przedłożeniem przed Wysoką Izbą, natomiast przyjęła do wiadomości oświadczenie członka Wydziału krajowego zastępującego tę sprawę przed Wysokim Sejmem, iż po dokładnem zbadaniu sprawy i stosunków miejscowych, Wydział krajowy zarządzi co potrzeba, by zaprowadzić porządną administrację i zapewnić doprowadzenie do końca rozpoczętego dzieła, ewentualnie we właściwym czasie przyjdzie przed Wysoki Sejm z odpowiednimi wnioskami.

Zgodnie z powyższem oświadczeniem, tudzież na podstawie uchwały walnego zgromadzenia członków spółki wodnej dla regulacji Nowego Brnia z dnia 6. kwietnia 1889 postanowiliśmy w myśl §. 23. statutu spółki poruczyć kierownictwo techniczne tej regulacji krajowemu biuru melioracyjnemu, skoro spółka wykończy w zupełności rozpoczęte roboty na pewnej przestrzeni, oraz skoro te roboty zostaną skolaudowane przez technika rządowego i krajowego, o czem zawiadomiliśmy wydział spółki rozporządzeniem z dnia 23. kwietnia 1889 l. 5933. Gdy jednak już przed rozpoczęciem kolaudacji okazała się potrzeba podjęcia robót w drugim punkcie, mianowicie na dopływie Zgórsko, który przez nanoszenie znacznej ilości piasku wpływał niekorzystnie na roboty wykonane w łożysku Nowego Brnia, uważaliśmy za stosowne zorganizować osobne kierownictwo techniczne dla regulacji tego dopływu, które rozp. z d. 23. lipca 1889 l. 31.471, poruczyliśmy przydzielonemu spółce inżynierowi-asystentowi biura melioracyjnego Antoniemu Biegańskiemu, a równocześnie poleciliśmy inżynierowi Tadeuszowi Sikorskiemu przeprowadzić z wydziałem spółki dalsze rokowania co do objęcia kierownictwa technicznego robót przez kraj. biuro melioracyjne.

Co do dalszych wniosków, mających się w tej sprawie przedstawić Wysokiemu Sejmowi, a szczególnie co do ponownego przedłożenia projektu ustawy, uznającej tę regulację za przedsiębiorstwo krajowe, nie mogliśmy dotychczas powziąć decyzji, ponieważ zarządzone sprawdzenie i zestawienie rachunków spółki przez urzędnika naszego oddziału rachunkowego nie zostało jeszcze ukończzone, ani też komisja kolaudacyjna nie przedłożyła nam swego sprawozdania. Skoro otrzymamy te operaty i po ich zbadaniu uzyskamy podstawę cyfrową do obliczenia kosztów mających się jeszcze wykonać robót przy tej regulacji, nie omieszkamy wedle możności jeszcze na tegorocznej sesji przedstawić Wysokiemu Sejmowi ponownego wniosku na uznanie tego przedsiębiorstwa, za krajowe.

Jakkolwiek rachunki spółki nie zostały jeszcze dotychczas ostatecznie zestawione, pozwalamy sobie przytoczyć z nadesłanego nam przez wydział spółki sprawozdania z dnia 2. października 1889 następujący wykaz dotychczasowych wydatków na budowę:

A) Wydatki na roboty regulacyjne Nowego Brnia objęte kolaudacją:

I. Wykupno gruntów i odszkodowania	7.881 zł. 92 ct.
II. Roboty ziemne	87.872 " 25 "
III. Ubezpieczenia	16.113 " 24 "
IV. Budowa obiektów:	
a) 11. szluz	9.499 " 30 "
b) 2 mostów	8.687 " 71 "
V. konserwacja	6.787 " 35 "
VI. nieprzewidziane	243 " 86 "
	<hr/>
	137.085 zł. 63 ct.

1. Trasowanie	149 zł. 94 ct.
2. Roboty ziemne	10.350 " 79 "
3. Narzędzia	858 " 78 "
4. Budowa mostów	4.733 " 1 "
5. Wywłaszczenie:	
a) gruntów	703 " 69 "
b) zakładów wodnych	11.450 " 82 "
6. Zarząd:	
a) kierownictwo techniczne	1.787 " 50 "
b) administracja	737 " 42 "
Razem	30.771 zł. 95 ct.

Wydatki spółki po koniec roku 1888, które jednak dotychczas nie zostały sprawdzone, wynoszą:

w roku 1886	6.546 zł. 46 ct.
" " 1887	21.141 " 38 "
" " 1888	30.771 " 95 "
Ogółem'	58.459 zł. 79 ct.
gdy zaś dochód w tym czasie wynosił	72.034 " 37 "
miała spółka z końcem roku 1888 do dyspozycji	13.574 zł. 58 ct.

Rezultat budowy w powyższym trzyletnim okresie przedstawia się według aktu kolaudacyjnego następująco:

1. Roboty ziemne wykonano:

a) na kanale Jeżów do głębokości jeszcze niezupełnej (1.50 do 2.50 m.) na długości 9.500 metrów;

b) na potoku Stróża do zupełnej głębokości na długość 5.250 metrów.

2. Ubezpieczenie brzegów, które nie było wcale przewidziane projektem, wykonała spółka przy mostach na kanale Jeżów powyżej szluzy w Rudniku i na potoku Stróża, gdzie tego grunt piaszczysty wymagał.

3. Z projektowanych 21 mostów, zbudowano pięć na kanale Jeżów, a 4 na kanale Stróża.

Komisya kolaudacyjna zaznaczyła w swym protokole, że z powodu zbyt niskich cen jednostkowych, przy których niemożliwym jest wykonanie robót w usuwającym się terenie, oraz z powodu zupełnego pominięcia w projekcie niezbędnych ubezpieczeń, preliminowana w ustawie suma kosztów 105.200 zł. w. a. musi być przekroczoną, jeżeli kanały mają być należycie w szkarpach zabezpieczone, a roboty całe wedle projektu w zupełności i trwale wykończone. Przekroczenie to oblicza komisya w przybliżeniu:

1. przy robotach ziemnych na	7.719 zł. 98 ct.
2. " ubezpieczeniach	11.000 " — "
3. " mostach	2.304 " 29 "
4. " wywłaszczeniu zakładów wodnych	3.000 " — "
ogółem	24.024 zł. 27 ct.

Wskutek kilkakrotnych podań spółki wodnej dla osuszenia bagien rudnickich partych przez reprezentację powiatową w Nisku o podwyższenie zasiłków publicznych z 20 na 40% kosztów dla tego przedsięwzięcia melioracyjnego, postanowiliśmy w zasadzie przedstawić w tym celu wniosek Wysokiemu Sejmowi, jeżeli Wysokie Ministerstwo rolnictwa ze swej strony zapewni odpowiednie podwyższenie subwencji z państwowego funduszu melioracyjnego.

Powody, jakie nas skłoniły do tego postanowienia, są następujące:

1. Niepomyślny stan majątkowy członków spółki, która się znajduje w najbiedniejszej okolicy kraju, z glebą piaszczystą lub też torfiastą całkiem zabagnioną, wskutek czego nawet przy udzieleniu pożyczki z funduszu na ten cel, przez Wysoki Sejm uchwalonego, spłata rat tak dalece obciąży mniejszych właścicieli, że zaledwie temu ciężarowi sprostać podolają.

2. Mniejsza stosunkowo korzyść osiągnięta z tej melioracyi, aniżeli przy innych spółkach wodnych, gdyż jakkolwiek przez wykonanie robót część obszaru interesowanego, składająca się z gruntów ornych, podniesie się znacznie na wartości, to jednak reszta gruntów, mianowicie łąki torfiaste, położone w perymetrze melioracyjnym, dopiero wówczas doprowadzone zostaną do należytej produktywności, jeżeli po wykonaniu osuszenia przeprowadzone zostanie odpowiednie nawodnienie, co jednak znowu pociągnie za sobą znaczny dalszy nakład obciążający spółkę.

3. Wreszcie co dla nas było decydującem to ta okoliczność, że ustawa z dnia 1. lipca 1886 Dz. u. kr. Nr. 64 o osuszeniu bagien rudnickich, przyznająca temu przedsiębiorstwu zasiłki 20%, tak z funduszu krajowego jak i państwowego melioracyjnego, nie odpowiada postanowieniu §. 4. ustępu 2. państwowej ustawy melioracyjnej, jak bowiem Wydział krajowy przekonał się za pośrednictwem własnych organów technicznych, melioracya ta ma na celu nie tylko osuszenie, lecz także ochronę od wylewów, a w takim razie minimalny datok kraju i państwa winien być przyznany w myśl powołanego paragrafu państwowej ustawy melioracyjnej w wysokości 30% nie zaś 20% preliminowanych kosztów. Służący za podstawę techniczną ustawy projekt, który jak wiadomo, nie został sporządzonym przez krajowe biuro melioracyjne, nie podnosił należyte okoliczności, że projektowane roboty służyć mają nie tylko dla osuszenia, lecz także dla ochrony gruntów od wylewów.

Po długich, bo blisko dwa lata trwających korespondencyach, oraz zarządzonych przez Wysokie Ministerstwo rolnictwa jak najściślejszych badaniach, co do wysokości datków konkurencyjnych, obszaru i wartości interesowanych gruntów, stosunków majątkowych członków spółki, oraz podniesienia się wartości, jakiego co do tych gruntów po przeprowadzeniu osuszenia oczekiwać należy, przyszedł ostatecznie Wysoki Rząd do tej samej co Wydział krajowy decyzji, którą bliżej określa dołączony ./. reskrypt. Wysokiego Ministerstwa rolnictwa z dnia 24. czerwca 1889 roku L. 5.807/790/ zakomunikowany nam odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 13. lipca 1889 l. 44.355. Alegat 3.

Przedkładając odnośny projekt ustawy ułożony na podstawie powołanego reskryptu ministeryalnego, upraszamy Wysoki Sejm o łaskawe uchwalenie takowego, przyczem nadmieniamy, że w projekcie tym nie proponujemy zasiłków wyższych ponad unormowaną państwową ustawą melioracyjną minimum, jak o to pierwotnie wydział spółki upraszał, aby w ten sposób nie tworzyć precedensu dla innych przedsiębiorstw melioracyjnych, oraz że wypłata mającego się przyznać dalszego zasiłku nastąpi dopiero w roku 1891.

Co do samego projektu ustawy, który odezwą z dnia 23. sierpnia 1889 l. 33.577 udzieliliśmy Namiestnictwu z prośbą o przedstawienie takowego Wysokiemu Ministerstwu rolnictwa, zauważamy, że w takowym uwzględnioną już została zmiana stylistyczna, zażądana w drodze telegraficznej przez Wysokie Ministerstwo rolnictwa.

4. Regulacya Starego Brnia.

Wedle sprawozdania z dnia 18. września 1888, wydała spółka wodna na roboty objęte ustawą z dnia 1. lipca 1886 Dz. u. kraj. Nr. 67 po koniec r. 1888:

a) w r. 1885	3.735 zł. 99 ct.
b) " " 1886	7.311 " 65 "
c) " " 1887	10.791 " 42 "
d) " " 1888	24.203 " 86 "
<hr/>									razem 46.042 zł. 92 ct.

w porównaniu zatem z preliminowaną na ten cel sumą kosztorysową 85.000 zł. w. a. pozostała spółce z końcem r. 1888 na ukończenie budowy kwota 38.957 zł. 8 ct. w. a.

Z przeprowadzonej w miesiącu wrześniu r. b. kolaudacji, okazało się, że do końca r. 1888 wykonała spółka:

1. roboty ziemne na długości 10.150 metrów;
2. ubezpieczenia szkarp łożyska małej wody na całej projektowanej długości, ubezpieczenie zaś szkarp łożyska dla średniej wody na daleko większą skalę, aniżeli to projekt przewidział;
3. budowę 8 szluz i przepustów projektowanych, oraz 6 przepustów nieprzewidzianych projektem.

Komisya kolaudacyjna przekonała się na miejscu, „że wszystkie roboty zostały wykonane w sposób racjonalny, że to, co zrobiono ponad kosztorys, było rzeczywiście potrzebnem i że przeciwko uznaniu dotychczasowego postępu robót dla uporządkowania Starego Brnia, jako wszelkim wymaganiom odpowiadającego, żadna przeszkoda nie zachodzi“.

Zestawienie kosztów i wartości budowy było przy kolaudacji niemożliwem, gdyż rachunki spółki nie są jeszcze uporządkowane, w którym to celu okazuje się potrzeba wysłania na miejsce urzędnika rachunkowego.

5. Regulacja górnego Wisłoka i Pielnicy.

W r. 1888 prowadził roboty początkowo prowizoryczny komitet, następnie zaś definitywnie ukonstytuowany wydział spółki.

Rezultat robót wykonanych przez prowizoryczny komitet spółki, przedstawia się następnie:

1. roboty ziemne	406 zł. 39 ct.	
2. budowa tam	81 " 15 "	
3. zakupno materiałów	150 " — "	
4. nadzór techniczny	58 " 43 "	
5. koszta wykazów datków konkurencyjnych	163 " 23 "	
6. koszta komisyjne	135 " 02 "	
<hr/>									razem 994 zł. 22 ct.

Ponieważ zaś komitet ten miał do dyspozycji kwotę 1083 zł. 96 ct., zatem pozostała w jego rękach reszta 89 zł. 74 ct. w. a.

Wedle sprawozdania natomiast ukonstytuowanego już wydziału spółki wynosiły dochody w roku 1888: 30.960 zł. 44 ct. a. w., wydatki zaś 4.181 zł. 16 ct. a. w., z których na właściwą budowę użyto zaledwie kwoty 713 zł. 62 ct. a. w.

Ten niepomysłny rezultat budowy należy głównie przypisać tej okoliczności, że przyjęty przez spółkę technik zajmował się przeważnie studjami nad zmianą projektu, która to jednak zmiana uznana została przez wydelegowanych w tym celu techników rządowych i krajowych za nieodpowiednią.

Nowe przedsiębiorstwa melioracyjne Uzupełnienie obwałowania Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim.

W roku bieżącym przyszło do skutku jedno tylko przedsiębiorstwo melioracyjne, mające na celu uzupełnienie obwałowania Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim na podstawie ustawy z dnia 9. czerwca 1889 Dz. u. kr. Nr. 48.

Ponieważ wedle §§. 1. i 5. ustawy, melioracya ta jest przedsiębiorstwem powiatowym, a wykonanie robót oraz zarząd funduszu budowy prowadzić ma Wydział powiatowy tarnobrzeski, zatem odpadła tu uciążliwa i wymagająca wiele trudu i czasu organizacya spółki, a Wydział krajowy ograniczył się tylko do ułożenia w myśl §§. 4. i 5. ustawy dołączonego rozporządzenia wykonawczego i instrukcyi rachunkowo-kasowej, które odezwaniami z dnia 5. lipca 1889 L. 19.504 i z dnia 20. sierpnia 1889 L. 36.225 przesłaliśmy ok. Namiestnictwu z prośbą o wyjednanie zatwierdzenia u Wys. Ministerstwa rolnictwa. Postanowienia główniejsze rozporządzenia wykonawczego objaśnia bliżej powołana odezwa nasza z dnia 5. lipca 1889 l. 19.504 %.

Alegat 4.
Alegat 5.

Alegat 6.

Co do projektu technicznego, służącego za podstawę tej melioracyi, mamy zaszczyt nadmienić, że wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 7. lipca 1889 L. 45.272, którą nam udzielono odpis opinii departamentu technicznego lwowskiego ok. Namiestnictwa, oraz reskryptu Wysokiego Ministerstwa rolnictwa z dnia 19. czerwca 1889 L. 8.760, departament ten nie zakwestyonował zasad projektu obwałowania Sanu, w którym za podstawę wysokości wałów przyjęto wielką wodę z roku 1867, natomiast sprzeciwił się projektowanemu przyjęciu wielkiej wody z roku 1813 za podstawę wysokości wałów nadwiślańskich i zaproponował wykonanie wałów wedle wielkiej wody z roku 1884, która była znacznie niższą od wody z roku 1813. Wysokie Ministerstwo rolnictwa nie zgodziło się z zapatrywaniem departamentu technicznego Namiestnictwa co do przyjęcia wody z roku 1884 za podstawę projektu wałów nadwiślańskich i zatwierdziło przyjęty w projekcie Wydziału krajowego dla tych wałów najwyższy stan wody Wisły z roku 1813, zażądało jednak dodatkowego wyszukania i obliczenia przepływu wody Wisły przy rozmaitych stanach, szczególnie w czasie kulminacyi w latach 1813 i 1884. Gdy te obliczenia wymagają uzupełniających zdjęć przekrojów poprzecznych Wisły, której lewy brzeg znajduje się na terytorium rosyjskiem, oraz zdjęcia jednego profilu w Królestwie Polskiem między Zawichostem a Annapolem, odnieśliśmy się odezwą z dnia 4. września 1889 l. 36.881 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u władz rosyjskich zezwolenia na wykonanie w ciągu roku bieżącego tych studyów.

Zgodnie z powyższą decyzją Wysokiego Ministerstwa rolnictwa upoważniliśmy rozporządzeniem z dnia 5. sierpnia 1889 l. 31.720 Wydział powiatowy w Tarnobrzegu rozpocząć roboty koło budowy lewego wału Sanu, w najbardziej zagrożonym punkcie między Majdanem zbydwowskim a Skonierzynem, budowę zaś wałów nadwiślańskich odroczyliśmy do wiosny roku 1890.

Podjęta w połowie sierpnia r. b. budowa prowadzoną jest energicznie tak, iż z początkiem września r. b. datek powiatowy był już wyczerpany, wskutek czego na rachunek zasiłku krajowego zaasygnowaliśmy rozporządzeniem z dnia 1. września r. b. l. 37.589 Wydziałowi powiatowemu zaliczkę w kwocie 10.000 zł. w. a., a również i Wysokie Ministerstwo rolnictwa reskrytem z dnia 7. września r. b. l. 13.544, zarządziło wypłatę 1 raty zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego.

Studia dla nowych projektów melioracyjnych.¹

Ponieważ udział naszego kraju w państwowym funduszu melioracyjnym zmniejszy się znacznie w latach 1890 i 1891, w których odpadną zasiłki państwowe na regulacyę Gniłej Lipy (górnjej sekcyi) i osuszenie bagien oleskich, następnie zaś na regulacyę Wisłoka i Trześniówki, przeto staraniem jest Wydziału krajowego przygotować na najbliższe sesye Wysokiego Sejmu dalsze projekty melioracyjne, na podstawie których możnaby krajowi zapewnić dalsze korzystanie z tego funduszu. I tak wygotowanym już został w zupełności projekt dla regulacyi Bugu, który jednak od roku zalega w Wysokiem Ministerstwie rolnictwa, oprócz tego jest na ukończeniu projekt regulacyi Złotej Lipy w powiecie brzeżańskim i podhajeckim,

oraz projekt dla regulacji Pełtwi, wymagający pewnego uzupełnienia, które jest zależnem od decyzji Wysokiego Ministerstwa rolnictwa co do zasady regulacji rzeki Bugu.

W stadium przygotowania znajduje się również projekt dla regulacji rzeki Biały i uzupełnienia obwałowania prawego brzegu Dunajca, który to projekt jednak musi być traktowanym w związku z zabudowaniem potoków górskich w dorzeczu Biały.

Wreszcie są w toku pomiary hydrotechniczne dla uporządkowania reszty wód na Powiślu wraz z uzupełnieniem wałów nadwiślańskich, mianowicie:

1. dla uzupełnienia wałów Wisły i Wisłoki w powiecie mieleckim;
2. dla uporządkowania wałów nadwiślańskich i kanałów osuszających w powiecie dąbrowskim;
3. dla regulacji Uszwicy wraz z Uszewką i Grobką, tudzież uzupełnienia obwałowania Wisły między Rabką a Kisieliną wraz z obwałowaniem prawego brzegu Raby w powiecie brzeskim i bocheńskim;
4. dla regulacji Dźwinki wraz z obwałowaniem Wisły od kolei Niepołomickiej do Raby, i uzupełnieniem obwałowania lewego brzegu Raby w powiecie bocheńskim;
5. dla regulacji dopływów Wisły między Podgórzem a Niepołomicami, tudzież uzupełnienia obwałowania prawego brzegu Wisły w powiecie wielickim;
6. wreszcie dla regulacji lewych dopływów Wisły wraz z lewym wałem nadwiślańskim w powiecie krakowskim, która to robota jest tem naglejszą, ile że rząd rosyjski zamierza obwałować dolinę Igołomską, graniczącą z powiatem krakowskim, i odniósł się już do władz tutejszych o wysłanie w tym celu tutejszokrajowych delegatów i o udzielenie projektu technicznego dla obwałowania Wisły i prawego wału wstecznego na potoku Kościelnickim.

Po zrealizowaniu tych sześciu przedsięwzięć oraz regulacji Biały i obwałowaniu Dunajca, któremi zakończoną zostanie wielka akcja około regulacji nizinnych dopływów Wisły i zabezpieczenia całego Powiśla między Krakowem a Zawichostem od powodzi, zamierzamy przystąpić do ostatecznego wypracowania projektu dla najważniejszego we wschodniej części kraju przedsięwzięcia melioracyjnego, t. j. melioracji bagien naddniestrzańskich, którą jednak poprzedzić winno daremnie dotychczas wyczekiwane uregulowanie przez Rząd przetrzeni Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem.

Co do projektów na uregulowanie wód górskich, mamy zaszczyt nadmienić, że na odnośne zapytanie nasze wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 9. lipca r. b. l. 45.221 Wysokie Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 3. czerwca r. b. l. 7.880/1.088 oznajmiło, iż żaden z wypracowanych dotąd przez sekcję przemyską projektów na zabudowanie potoków górskich nie będzie mógł służyć za podstawę do ustawowego traktowania, wskutek czego to Ministerstwo nie może obecnie na ten cel żądać funduszków ze strony kraju.

Subwencye na lokalne regulacye rzek niespławnych.

Zgodnie z uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1882 wstawiliśmy do preliminarza funduszu krajowego na rok 1890 w poz. 154 łączną dotacyę na lokalne regulacye rzek niespławnych 55.853 zł. w. a., z której kwota 15.000 zł. w. a. ma być obróconą przez Wydział krajowy na nieprzewidziane dotychczas roboty, reszta zaś w kwocie 40.853 zł. w. a. ma być użytą na wykonanie subwencyonowanych ze skarbu państwa budowli wodnych w 23. miejscowościach na rzekach Rabie, Dunajcu, Popradzie, Wisłoce, Sanie i Wisłoku.

Pomijając subwencye wstawione pod lit. *c*) i *e*), umotywowane już w sprawozdaniach z roku 1887 i 1888, pozwalamy sobie dla uzasadnienia reszty żądanych kredytów przystoczyć, co następuje:

Do poz. 154 a.

Wskutek przekazanej uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 26. stycznia 1889 l. s. 1.007 Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycji gminy miejskiej Dobczyce o subwencję na regulację Raby, którą to sprawę już poprzednio, mianowicie pismem z dnia 21. grudnia 1888 l. 32.014 poruszyliśmy w c. k. Namiestnictwie na interwencję c. k. starostwa w Wieliczce, odnieśliśmy się odezwą z dnia 5. marca 1889 l. 6.466 do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie wypracowania projektu, celem wykonania potrzebnych robót ochronnych przy pomocy skarbu kraju i państwa. Odezwą z dnia 19. marca 1889 l. 16.492 uwiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, że już rozporządzeniem z dnia 29. stycznia 1889 l. 78.753/1888 zarządziło zdjęcie Raby od Dobczyce aż do budowli wodnych pod Winiarami i wypracowanie projektu na uporządkowanie tej przestrzeni, następnie zaś odezwą z dnia 9. lipca 1889 l. 45.221 nadesłało nam przybliżony kosztorys tej regulacji preliminujący koszta budowy na 18.000 zł. w. a.

Z kosztów tych pokryć mają c. k. państwowy fundusz budowli wodnych, fundusz krajowy i prywatna konkurencja po 6000 zł. w. a. z czego pierwsza rata w kwocie 3000 zł. w. a. przypadnie do uiszczenia w r. 1890, druga zaś w r. 1891.

Do pozycji 154 b.

Sprawozdaniem z dnia 10. kwietnia 1889 l. 471 przedstawił nam Wydział powiatowy w Bochni podanie gminy Stanisławice wraz z wnioskiem na jak najspieszniejsze wykonanie przekopu rzeki Raby między Stanisławicami a Moszczenicą, celem ochrony pierwszej z tych miejscowości od zerwania. Wskutek odezwy naszej z dnia 11. maja 1889 l. 17.647 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo pismem z dnia 12. czerwca 1889 l. 34.718 i z dnia 9. lipca 1889 l. 45.221, że już rozporządzeniem z dnia 20. maja 1889 l. 28.120 zarządziło rektyfikację planów Raby od Stanisławic do Łapezyc, oraz że zamierza wykonać w roku 1890 potrzebne roboty ochronne kosztem 6000 zł. w. a., z których kwota częściowa 2000 zł. w. a. przypadnie na fundusz krajowy.

Do pozycji 154 h.

Przyzwolona przez Wysoki Sejm w poz. 154 h. budżetu krajowego z r. 1889 pierwsza rata $33\frac{1}{3}\%$ zasiłku krajowego na regulację Dunajca od mostu pod Melsztynem do Wróblowic użytą została w r. b. na wykonanie budowli ochronnych pod Wesołowem i Zawadą. Odezwą z dnia 7. czerwca 1889 l. 31.523 nadesłało nam c. k. Namiestnictwo projekt techniczny na dalsze roboty na powyższej przestrzeni Dunajca mianowicie na budowę 2 opasek, 8 ostróg płotkowych, 2 zamknięć i 1 tamy kierującej pod Zawadą, Zakliczynom i Lusławicami oraz 2 opasek, 2 zamknięć i 3 ostróg pod Roztoką. Koszta tych budowli projektowanych częściowo z kamienia a częściowo z materiału faszynowego wynoszą po strąceniu 10% deklarowanego opustu przedsiębiorców 26.660 zł. w. a., z czego przypada na koszta zarządu 264 zł. 95 ct. w. a.

Gdy właściciele nadbrzeżnych majątków zobowiązali się pokryć $\frac{1}{3}$ kosztów właściwej budowy a c. k. Namiestnictwo postanowiło wyjednać zatwierdzenie projektu i pokrycie drugiej $\frac{1}{3}$ kosztów właściwej budowy wraz z całym kosztem zarządu, przyrzekliśmy c. k. Namiestnictwu odezwą z dnia 28. czerwca 1889 l. 24.955 przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek na udzielenie z funduszu krajowego dalszej $33\frac{1}{3}\%$ subwencji w sumie 8.798 zł. 35 ct. w. a., która ma być wypłaconą w latach 1890, 1891 i 1892 w trzech równych częściach po 2.933 zł. w. a. jako druga, trzecia i czwarta rata zasiłku krajowego na regulację Dunajca od mostu pod Melsztynem do Wróblowic.

Do pozycji 154 i.

Uchwałą z dnia 26. stycznia 1889 l. s. 486 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycję Adama Tabaczyńskiego o uzupełnienie zasiłku krajowego do wysokości $\frac{1}{3}$ części kosztów wykonanych budowli wodnych na Dunajcu pod Wróblowcami

wraz z odnośnym sprawozdaniem komisji gospodarstwa krajowego. Wedle sprawozdania melioracyjnego Wydziału krajowego z r. 1887 (alegat 41. stenogr. sprawozd. pag. 27) wynosi reszta $\frac{1}{3}$ części kosztów niepokryta przez fundusz krajowy 2.141 zł. 82 ct. w. a. Komisya gospodarstwa krajowego jednak, trzymając się konsekwentnie zasady wypowiedzianej w sprawozdaniu swem o przedłożeniu melioracyjnem Wydziału krajowego z r. 1887 (aleg. 99. stenograf. sprawozd. pag. 5), wedle której stronom przeprowadzającym budowę wodne na rzekach niespławnych może być przyznany zwrot wydatków poniesionych dopiero po zapadnięciu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1882, oświadczyła się sprawozdaniem swem przeciw przyznaniu zwrotu całej powyższej kwoty, z której część 1.840 zł. 34 ct. w. a.) przypada na budowle wykonane przed tą uchwałą sejmową. Podzielając w zupełności to zapatrywanie komisji postanowiliśmy przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek na przyznanie p. Tabaczyńskiemu zwrotu $\frac{1}{3}$ części kosztów budowli wykonanych po rok 1882 w kwocie 301 zł. w. a., o czem zawiadomiliśmy go też dekretem z dnia 22. lutego 1889 l. 5.591.

Do pozycyi 154 k.

Jak już w naszym zeszłorocznym sprawozdaniu o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych (pag. 12) zaznaczyliśmy, zażądało c. k. Namiestnictwo $33\frac{1}{3}\%$ zasiłku krajowego na wykonanie regulacji Dunajca pod Szczepanowicami, Błoniem i Łukanowicami, której koszt obliczonym był pierwotnie na 27.071 zł. 33 ct. w. a. Na przedstawienie Wydziału krajowego jednak co do cen jednostkowych nadeszło nam c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 22. stycznia 1889 l. 984 zredukowany kosztorys na te same budowle, wedle którego kosztu właściwej budowy mają wynosić 19.966 zł. $88\frac{1}{2}$ ct. w. a., kosztu zaś zarządu 533 zł. $39\frac{1}{2}$ ct.

Po odtrąceniu ofiarowanego przez przedsiębiorcę 5% opustu, redukują się koszta właściwej budowy do sumy 18.968 zł. 54 ct. w. a., z której $\frac{1}{3}$ część, przypadająca na kraj, wynosi 6.322 zł. 85 ct. w. a.

Celem umożliwienia rozpoczęcia budowy w r. 1889 przyznaliśmy odezwą z dnia 12. marca 1889 l. 3.968 tytułem 1-szej raty $33\frac{1}{3}\%$ zasiłku krajowego na te roboty kwotę 3.111 zł. 43 ct. w. a. z dotacji dyspozycyjnej roku 1889 (Rukr. XIII. poz. 155 o) tytułem zaś 2-giej raty wstawiliśmy do preliminarza funduszu krajowego na rok 1890 kwotę okrągłą 3.211 zł. w. a.

Do pozycyi 154 n.

Uchwałą z dnia 14. września 1888 l. s. 167 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę obszaru dworskiego Rzemień i Rzochów o zabezpieczenie brzegów rzeki Wisłoki w powiecie mieleckim wraz z opinią komisji gospodarstwa krajowego zalecającą zastosowanie w tym wypadku uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1882 roku.

Gdy rzeka Wisłoka między Rzemieniem a Mielcem wyrządza corocznie wielkie spustoszenia przez obrywanie brzegów, mianowicie w Rzemieniu, Rzochowie i Rzyskach na brzegu prawym a w Kielkowie i Książnicach na brzegu lewym, tak iż dotychczas rzeka ta zerwała znaczne obszary najurodzajniejszych gruntów, a w Książnicach zagraża nawet zniszczeniem całej miejscowości, odnieśliśmy się odezwą z dnia 14. listopada 1888 L. 40.702, do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie zbadania stanu Wisłoki między Rzemieniem a Mielcem, oraz wykonania potrzebnych zdjęć i sporządzenia planów z kosztorysem, następnie zaś o przyznanie subwencji z państwowego funduszu budowli wodnych przynajmniej w wysokości $\frac{1}{3}$ części kosztów budowy, przyczem z naszej strony przyrzekliśmy wyjednać u Wysokiego Sejmu na ten cel zasiłek w tej samej wysokości.

Odezwą z dnia 30. listopada 1888 l. 70.755 zawiadomiło nas też c. k. Namiestnictwo, że równocześnie zarządziło wypracowanie projektu na regulacyę Wisłoki na powyższej

przestrzeni (od Rzemienia do Mielca na brzegu prawym, a od Przedławia do Woli Mieleckiej na brzegu lewym), odezwą zaś z dnia 9. lipca 1889 l. 45.221, zażądało na wykonanie robót w roku 1890 tytułem pierwszej raty $33\frac{1}{3}$ procentowego zasiłku krajowego kwoty 2.000 zł. w. a. o przyzwolenie której Wysoki Sejm upraszamy.

Do pozycyi 154 o.

Odezwą z dnia 25. lutego 1889 l. 5.419 udzieliło nam c. k. Namiestnictwo projekt na uporządkowanie zdziczałej w wysokim stopniu przeźrzeni Sanu pod Krzemienną i Jabłonicą ruską, obejmujący przekopy AB i CD tamy czerpiące G i G₁, oraz opaski E i F, których koszt włącznie z wydatkami na zarząd (151 zł. 25 ct. w. a.) obliczono na 11.735 zł. 14 ct. w. a. Do tych robót przyczynia się państwo $\frac{1}{3}$ częścią kosztów właściwej budowy i oalymi kosztami zarządu w łącznej kwocie 4012 zł. 77 ct. w. a., interesowane zaś obszary dworskie w Krzemiennie i Jabłownicy ruskiej, tudzież fundusz krajowy dalszą $\frac{1}{3}$ częścią kosztów właściwej budowy (po 3861 zł. 49 ct. w. a.). Gdy już Wysoki Sejm, wstawił na ten cel do budżetu kraj na rok 1889 (Rubr. XIII. poz. 155 m) pierwszą ratę subwencji krajowej w kwocie 2000 zł. w. a., pozostaje w r. 1890 do pokrycia druga rata w okrągłej kwocie 1.861 zł. w. a.

Do pozycyi 154 t.

Na prośbę właściciela obszaru dworskiego w Bachorzu o zabezpieczenie brzegów Sanu, zarządziło c. k. Namiestnictwo sporządzenie projektu obejmującego budowę 1 opaski i 2 tam.

Wedle udzielonego nam odezwą z c. k. Namiestnictwa z dnia 20. lutego 1889 l. 6.403 kosztorysu przedstawiają kosztą budowy włącznie z kosztami zarządu (208 zł. 75 ct. w. a.) kwotę 7.240 zł. 36 ct. w. a., z której $\frac{1}{3}$ część kosztów właściwej budowy (2.343 zł. 87 ct. w. a.) miałby pokryć fundusz krajowy

Ze względu na podniesioną przez c. k. Namiestnictwo nagłość budowy opaski, która ma zapobiedz wdarcie się Sanu w stare sanowisko pod Chodorówką, przyznaliśmy odezwą z dnia 15. marca 1889 l. 6.479 z dotacyi dyspozycyjnej na r. 1889 zasiłek bezwrotny w kwocie 1.262 zł. 65 ct. w. a. na wykonanie tej opaski, resztę zaś w kwocie okrągłej 1.081 zł. w. a. pozwoliliśmy sobie wstawić do preliminarza funduszu krajowego na r. 1890.

Do pozycyi 154 d, f, g, l, m, p, r, s, u, v, w, x, y.

Oprócz wyszczególnionych powyżej subwencji zażądało c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 9. lipca 1889 l. 45.221 dalszych kredytów na następne budowle, które mają być wykonane lub też rozpoczęte w ciągu r. 1890.

1. Na regulację Dunajca między Nowym Sączem a Marcinkowicami, która ma być przeprowadzoną w ciągu 2 lat kosztem 12.000 zł. a. w., kredytu 4.000 zł. a. w., z czego pierwsza rata przypadająca do wypłaty w roku 1890 wynosi 2.000 zł. a. w., (poz. 154 d);

2. Na regulację Dunajca pod Gródkiem mającą się wykonać w 2 latach kosztem 5.400 zł. a. w. kredytu 1.800 a. w., którego pierwsza rata płatna w roku 1890 wynosi 900 zł. a. w. (poz. 154 f);

3. Na regulację Dunajca pod Czchowem i Biskupicami, która ma być wykonaną w 2 latach kosztem 15.000 zł. a. w., subwencji 5.000 zł. a. w., której pierwsza rata płatna w roku 1890 wynosi 2.500 zł. a. w. (poz. 154 g);

4. Na regulację Popradu pod Cyganowicami i Biegonicami, która ma być wykonaną kosztem 9.000 zł. a. w. również w 2 latach, subwencji 3.000 zł. a. w., której pierwsza rata płatna w roku 1890 wynosi 1.500 zł. a. w. (poz. 154 l);

5. Na regulację Wisłoki pod Mokrzcem i Parkoszem, kosztem 8.400 zł. a. w. jednorazowej subwencji 2.800 zł. a. w. (poz. 154 m);

6. Na regulację Sanu pod Siedliskami i Warą kosztem 2.100 zł. a. w. jednorazowej subwencji 700 zł. a. w. (poz. 154 p);

7. Na regulację Sanu pod Dynowem i Bachorzem, która ma być wykonaną kosztem 15.000 zł. w. a. w. ciągu 3 lat, subwencji 5.000 zł. a. w., której pierwsza rata płatna w roku 1890 wyniesie okragło 1.666 zł. a. w. (poz. 154 r);

8. Na regulację Sanu pod Bartkówką kosztem 2.400 zł. a. w., jednorazowej subwencji 800 zł. a. w. (poz. 154 s);

9. Na regulację Sanu pod Chodorówką kosztem 3.000 zł. a. w., jednorazowej subwencji 1.000 zł. a. w. (poz. 154 u);

10. Na regulację Sanu pod Bachorcem i Pawłokomą kosztem 8.600 zł. a. w. jednorazowej subwencji w kwocie 2.850 zł. a. w. (poz. 154 v);

11) Na regulację Sanu pod Sietnicą kosztem 6.000 zł. a. w., jednorazowej subwencji 2.000 zł. a. w. (poz. 154 w);

12) Na regulację Sanu pod Chyrzyną kosztem 2.100 zł. a. w., jednorazowej subwencji 700 zł. a. w. (poz. 154 x);

13. Wreszcie na regulację Wisłoka pod Wólką pod lasem w powiecie rzeszowskim, gdzie tegoroczna powódź zatorowa wyrządziła wielkie szkody, jednorazowej subwencji 800 zł. a. w. na wykonanie niezbędnych budowli ochronnych kosztem preliminowanym na 2.400 zł. a. w. (poz. 154 y).

Do pozycyi 154 z.

Jako dotację dyspozycyjną pozwoliliśmy sobie wstawić do preliminarza funduszu krajowego na rok 1890 kwotę 15.000 zł. a. w.; o 5.000 zł. a. w. wyższą od dotacji uchwalonej na rok 1889.

Z dotacji tej mają być wypłacone przedewszystkiem następne subwencje przyznane już w zasadzie przez Wydział krajowy:

1. Na regulację Białego Dunajca pod Nowym Targiem (celem zabezpieczenia drogi krajowej i zabudowań w Nowym Targu	4.500 zł.
2. na regulację Dunajca od Gołkowic do Starego Sącza	2 845 „
3. na regulację Sanu pod Bachorcem	1.299 „
4. na regulację Czeremosza pod Załuczem (II rata subwencji krajowej)	1.808 „
5. wreszcie uzupełnienie subwencji krajowej na regulację Sanu pod Iskanią (Rub. XIII. poz. 155 n. z roku 1889) do kwoty 2.722 zł. 88 ct. żądanej przez c. k. Namiestnictwo okragło	56 „

razem 10.508 zł.

tak, że z całej dotacji (15.000 zł. w. a.) pozostanie właściwie do dyspozycji Wydziału krajowego kwota 4.492 zł. a. w.

Gdy w sierpniu r. b. nasze wschodnio-karpackie rzeki wyrządziły wielkie spustoszenia i już dzisiaj nadchodzą do Wydziału krajowego liczne prośby o pomoc na ubezpieczenie brzegów Swicy, Łomnicy i obu Bystrzyc, która to pomoc z powyższej dotacji dyspozycyjnej musi być udzieloną, z góry już przewidzieć można, że ta dotacja zaledwie wystarczy na pokrycie najniezbędniejszych i najnaglejszych potrzeb.

W końcu pozwalamy sobie przedstawić Wysokiemu Sejmowi obecny stan państwowego funduszu melioracyjnego, tudzież wysokość przyznanych z niego zasiłków i udział naszego kraju w tych zasiłkach.

Wedle zeszłorocznego sprawozdania naszego w tym przedmiocie wynosił ogólny koszt robót melioracyjnych, jakie przy pomocy funduszu melioracyjnego w całej Przedlitawii przysły do skutku, 7,591.261 zł. w. a., z której to sumy fundusz ten miał pokryć 2,828.370 zł. w. a. tytułem bezzwrotnej subwencji. Ogólny koszt tutejszokrajowych przedsiębiorstw melioracyjnych wynosił wówczas 1,691.901 zł. w. a. udział zaś tych przedsiębiorstw w zasiłkach z państwowego funduszu melioracyjnego 491.028 zł. w. a. czyli 17·3‰.

Na podstawie uchwalonego przez Wysoką Radę państwa preliminarza funduszu melioracyjnego na rok 1889 przyznane zostały w roku bieżącym dalsze zasiłki następującym przedsiębiorstwom:

	Koszt ogólny przedsiębiorstwa w zł. w. a.	Zasiłek z funduszu melioracyjnego w zł. w. a.
1. na Szląsku:		
podwyższenie zasiłku na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Wisły	—	10.000
2. w Austrii górnej:		
na regulację potoku Gosau	15.000	7.500
3. w Austrii dolnej:		
na osuszenie jeziora w Breitensee	31.000	10.000
na regulację wielkiego i małego potoku Tulln	590.000	236.000
na regulację rzeki Traisen	1,400.000	420.000
4. w Krainie:		
na korekcję potoków Weissenbach i Schwarzbach	10.000	5.000
na regulację potoku Neuring	140.000	56.000
5. w Solnogradzie:		
na zabudowanie potoku Zauchbach	89.000	35.600
„ „ „ Alterbach (okrągło)	25 319	8.862
6. w Galicji:		
na uzupełnienie obwałowania Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim	680.600	272.240
Ogółem	2,980.919	1,061.202

Ogólny zatem koszt robót melioracyjnych, jakie dotychczas przysły do skutku przy pomocy państwowego funduszu melioracyjnego, wynosi 10,572.180 zł. w. a., suma zaś zasiłków przyznanych z tego funduszu (z wyłączeniem pożyczek, oraz kosztów utrzymania oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich) 3,889.572 zł. w. a.

Z tego wynosi koszt przedsiębiorstw galicyjskich: 2,372.501 zł. w. a., udział zaś tych przedsiębiorstw w państwowym funduszu melioracyjnym: 762.268 zł. w. a. czyli 19·6‰ sumy dotychczas z tego funduszu zaangażowanej.

Na podstawie powyższego przedstawienia rzeczy mamy zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi następne wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

- I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 4. października 1889 l. 42.970 o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych.

II. Sejm przyznaje na regulację rzek niespławnych w myśl uchwały swej z dnia 6. października 1882 w Rub. XIII. poz. 154 na rok 1890 następujące zasiłki:

a) Na regulację Raby pod Dobczycami i Winiarami, I. rata	3.000 zł.
b) " " Raby pod Stanisławicami	2.000 "
c) " " Dunajca między Gołkowicami a Nowym Sączem, III. rata	2.000 "
d) Na regulację Dunajca między Nowym Sączem a Marcinkowicami, I. rata	2.000 "
e) Na regulację Dunajca pod Wielogłowami i Kurowem, II. rata (ostatnia)	2.250 "
f) Na regulację Dunajca pod Gródkiem, I. rata	900 "
g) " " " między Czechowem a Biskupicami, I. rata	2.500 "
h) " " " od mostu pod Melsztynem do Wróblowic, II. rata	2.933 "
i) Na regulację Dunajca pod Wróblowicami (uzupełnienie 33 ¹ / ₂ % zasiłku krajowego	301 "
k) Na regulację Dunajca pod Błoniem i Łukanowicami, II. rata (ostatnia)	3.211 "
l) Na regulację Popradu pod Cyganowicami i Biegonicami, I. rata	1.500 "
m) " " Wisłoki pod Mokrczem i Parkoszem	2.800 "
n) " " " między Przeclawiem a Wolą mielecką, I. r.	2.000 "
o) Na regulację Sanu pod Krzemienną i Jabłonicą ruską, II. rata (ostatnia)	1.861 "
p) Na regulację Sanu pod Siedliskami i Warą	700 "
r) " " " " Dynowem i Bachorzem, I. rata	1.665 "
s) " " " " Bartkówką	800 "
t) " " " " Bachorzem, II. rata (ostatnia)	1.081 "
u) " " " " Chodorówką	1.000 "
v) " " " " Bachorzem i Pawłokomą	2.850 "
w) " " " " Sietnicą	2.000 "
x) " " " " Chyrzyną	700 "
y) " " " " Wisłoka pod Wulką pod lasem	800 "
z) Do dyspozycji Wydziału krajowego	15.000 "

III. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wydatkowania kwot preliminowanych w Rubryce XIII. na rok 1890 aż do końca marca 1892 r., a to według zasad przyjętych przy podobnych rubrykach budżetu państwowego.

Alegat 7.

IV. Sejm przyjmuje dołączony % projekt ustawy o podwyższeniu zasiłków z funduszu krajowego i państwowego melioracyjnego na osuszenie bagien Rudnickich.

**Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi
wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.**

Lwów dnia 4. października 1889 r.

Marszałek krajowy:

Tarnowski w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński w. r.

członek Wydziału krajowego.

Odpis

odezwy c. k. Namiestnictwa z d. 5. września 1889 l. 53.425 do Wydziału krajowego.

Jego ces. i król. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 16. lipca b. r. odmówić Najwyższej sankcyi projektowi ustawy, uchwalonemu przez Sejm krajowy na posiedzeniu dnia 22. grudnia 1887 względem regulacyi średniej sekcyi rzeki Gnilej Lipy i upoważnić Jego Excelencyę Pana ministra rolnictwa do podania Świątnemu Wydziałowi krajowemu powodów tej odmowy.

Na mocy tego Najwyższego postanowienia oznajmił Jego Excelencya Pan minister rolnictwa, reskryptem z dnia 28. lipca 1889 l. 10.860, co następuje:

W piśmie z dnia 14. listopada 1888 l. 47.390, wypowiedział Świątny Wydział krajowy zdanie, iż mimo powziętej przez Sejm krajowy na posiedzeniu dnia 12. października 1888 na wniosek posła Abrahamowicza uchwały odraczającej rozprawy nad projektem o regulacyi dolnej sekcyi Gnilej Lipy, i mimo to, iż sprawa regulacyi tej części rzeki nie została załatwioną zgodnie z zapatrywaniem Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa, tudzież z wnioskiem Świątnego Wydziału krajowego, wyjednanie Najwyższej sankcyi dla projektu ustawy o regulacyi średniej sekcyi nie powinno podlegać żadnym trudnościom zwłaszcza, iż przeciw tej regulacyi nie podniesiono w Sejmie żadnych zarzutów, a interesenci regulacyi tej żądają.

Departament dla budowli drogowych i wodnych w c. k. ministerstwie spraw wewnętrznych, który tę sprawę wziął ponownie pod ścisłą rozwagę, doszedł i tym razem do konkluzyi, iż nie można się zgodzić z powyższem zapatrywaniem Świątnego Wydziału krajowego i zezwolić na regulacyę średniej sekcyi Gnilej Lipy, bez względu na przeprowadzić się mającą regulacyę dolnej sekcyi tej rzeki.

Rzeczony departament ministeryalny wskazał przytem na tę okoliczność, że już pierwotnie zamierzono wykonać regulacyę całego dolnego biegu Gnilej Lipy od niższego końca obecnie regulowanej górnej sekcyi, względnie od mostu na gościńcu rządowym w Rudzie, aż do ujścia tej rzeki do Dniestru, a podział dolnego biegu tej rzeki na dwie sekcyje, t. j. na średnią i dolną, nastąpił jedynie ze względów finansowych i administracyjnych.

Nie istniała też żadna różnica zdań w tym względzie, że odpowiedniem jest celowi, aby równocześnie z rozpoczęciem regulacyi średniej sekcyi zabezpieczoną była już z góry regulacya dolnej sekcyi, albowiem sekcyja ta w razie przeciwnym przez wykonanie regulacyi obydwóch górnych części byłaby na szkody narażoną.

Obawę tę wypowiedzianą w swoim czasie tak przez departament dla budowli drogowych i wodnych, jak i przez Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa, podzielał w całości Świątny Wydział krajowy, tudzież komisya sejmowa kultury krajowej.

Co do wątpliwości podnoszonych w Sejmie przeciw regulacyi dolnej sekcyi Gnilej Lipy, oświadczył departament dla budowli drogowych i wodnych, iż wobec dat dostarczonych

przez projektanta o własnościach gleby i geologicznych stosunkach, nie można uznać obaw o szkodliwość nadmiernego osuszania gruntów nadbrzeżnych dla uprawy łąk za uzasadnione. Sprawozdanie techniczne zawiera w tym względzie następujące daty. Cała nizina Gniłej Lipy narażoną jest na nadmierną wilgoć z powodu zbyt wysokiego stanu wody, wskutek czego rosną tam tylko kwaśne trawy, a uprawa łąk podniosłaby się znacznie przez obniżenie wody normalnej rzecznej, a względnie zaskórnej.

Gdyby grunta nadbrzeżne były piaszczyste, nie byłby się projektant powążył postawić wniosku na takie obniżenie zwierciadła wody, jakie przyjęte jest w projekcie, ponieważ jednakże grunta nadbrzeżne składają się z gliny, która stosunkowo przez dłuższy czas wilgoć zatrzymuje i ponieważ projektant na miejscu się przekonał, iż trawy są tam najlepsze, gdzie łożysko rzeki jest najodpowiedniej wyżłobione i gdzie normalne zwierciadło wody znajduje się, jak na przykład powyżej mostu w Rudzie 2 do 3 m. poniżej powierzchni terenu, więc zaprojektował dno łożyska rzeki w ten sposób, ażeby różnica między wodą normalną a terenem 1'5 do 3 m. wynosiła. Projektant oparł przeto swe konkluzye na faktach, które jako prawdziwe uznane być muszą. Konkluzye te są konsekwentne i dlatego obawy o nadmierne osuszenie gruntów nadbrzeżnych nie mają tak długo podstawy, jak długo nie będą zbite fakta naprowadzone przez projektanta, co jednakże dotąd nie nastąpiło.

Co się zaś tyczy niebezpieczeństwa powodzi dla dolnej okolicy, to wyjaśnia już sprawozdanie techniczne projektanta, iż dolina Gniłej Lipy nawet wśród obecnych stosunków narażoną jest na wylewy, które są także i szkodliwe, a więc nie podlega żadnej wątpliwości, iż w razie regulacji obydwóch górnych sekcji, a pozostawienia dolnej w obecnym jej stanie, powódzie w tej części byłyby tem liczniejsze.

Ze względu na te zapatrywania departamentu dla budowy drogowych i wodnych nie widział się Jego Excelencya Pan minister rolnictwa spowodowanym zalecić projekt ustawy uchwalony przez Sejm krajowy do Najwyższej sankcyi, gdyż przez sakcyonowanie tej ustawy danąby była legalna możliwość do wykonania regulacji Gniłej Lipy tylko w średniej sekcji ze szkodą adiacentów dolnej sekcji.

Co do kwestyi wreszcie poruszonej w reskrypcie Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 28. lutego 1888 l. 1.001, zakomunikowanym Świątnemu Wydziałowi krajowemu odezwą tutejszą z dnia 6. marca 1888 l. 2.090/pr., czy w razie, gdyby regulacya w średniej i dolnej sekcji Gniłej Lipy została zaniechana, miałyby nastąpić także i zmiana projektu regulacyjnego co do górnej w budowie będącej sekcji, postanowił Jego Excelencya Pan minister rolnictwa, iż ze względu na okoliczności przytoczone przez c. k. Namiestnictwo i departament dla budowy drogowych i wodnych, odstępuje obecnie od żądania zmiany projektu dla tej sekcji.

O tem mam zaszczyt zawiadomić Świątny Wydział krajowy wskutek powołanego powyżej reskryptu Jego Excelencyi Pana ministra rolnictwa przy dołączeniu planów i kosztorysów udzielonych mi cenną odezwą z dnia 14. listopada 1888 l. 47.390.

STATUT

spółki wodnej dla regulacji potoku Kisieliny.

Statut

spółki wodnej dla regulacji potoku Kisieliny na przestrzeni od gminy Wał-Rudy do ujścia do Wisły pod Nowopolem wraz z uregulowaniem potoku Olszówki, Błonicy, tudzież obwałowaniem doliny Kisieliny nad Wisłą i Dunajcem od gminy Woli-Rogowskiej do Radłowa.

§. 1.

Sposób wykonania regulacji.

Regulacja potoku Kisieliny na przestrzeni od gminy Wał-Rudy do ujścia do Wisły pod Nowopolem wraz z uregulowaniem potoku Olszówki i Błonicy, tudzież obwałowaniem doliny Kisieliny nad Wisłą i Dunajcem od gminy Woli regowskiej do Radłowa ma być wykonaną na podstawie ustawy krajowej z dnia 1. lipca 1886 Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 66, wedle projektu Wydziału krajowego z roku 1885, zatwierdzonego przez c. k. Ministerstwo rolnictwa reskrytem z dnia 7. lipca 1886 l. 8.805 kosztem 175.000 zł. w ciągu lat sześciu t. j. od r. 1886 do r. 1892, jako przedsięwzięcie krajowe przez Wydział krajowy.

Do kosztów tej regulacji mają się przyczyniać w myśl §. 3. powołanej ustawy krajowej:

a) Fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości 40% preeliminowanych kosztów.

b) Państwowy fundusz melioracyjny bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości 30% tych kosztów.

c) Właściciele nieruchomości położonych w okręgu konkurencyjnym, oznaczonym przez władze administracyjne, w wysokości 30% preeliminowanych kosztów.

§. 2.

Spółka wodna, jej nazwa i siedziba.

Dla rozłożenia i ściągnięcia datków konkurencyjnych w §. 1. ustęp c) wspomnianych, zawiązuje się spółka wodna, która nosi nazwę: „Spółka wodna dla regulacji Kisieliny“ i ma swą siedzibę w Dąbrowie.

§. 3.

Członkowie spółki.

Członkowie spółki są każdorazowi właściciele gruntów, budynków i zakładów położonych w oznaczonym przez władze administracyjne okręgu konkurencyjnym, a wyszczególnione w katastrze konkurencyjnym w następujących gminach i obszarach dworskich powiatu dąbrowskiego, a mianowicie:

w 10 gminach i obszarach dworskich :

1. w Demblinie,
2. „ Jadownikach mokrych,
3. „ Jagodnikach,
4. „ Miechowicach wielkich,
5. „ Miechowicach małych,
6. „ Pałuszycach,
7. „ Sikorzycach,
8. „ Woli Rogowskiej,
9. „ Wietrzychowicach,
10. „ Konarach i gminie samej Pasiece.

Dalej w następujących 13 gminach i obszarach dworskich powiatu brzeskiego a mianowicie :

1. w Biskupicach,
2. „ Kwikowie,
3. „ Marcinkowicach,
4. „ Przybysławicach,
5. „ Radłowie,
6. „ Woli Przemyskiej,
7. „ Woli Radłowskiej,
8. „ Wał-Rudzie,
9. „ Zaborowie,
10. „ Zabawie,
11. „ Zdrochcu,
12. „ Dołędze,
13. „ Pojawiu.

Zobowiązania wypływające z uczestnictwa w spółce są ciężarem gruntowym i mają do wysokości trzechletnich zaległości pierwszeństwo przed wszystkimi innymi ciężarami rzeczowymi bezpośrednio po podatkach państwowych i należnościach publicznych, a gasną tylko wtedy, gdy grunt obciążony zgodnie z przepisami spółki wydzielony albo spółka po ukończeniu swego zadania wydzieloną zostanie. Kto nabywa grunt należący do związku spółki, staje się członkiem takowej i jest obowiązany do prestacyj wypływających z tego stosunku.

§. 4.

Rozkład datków konkurencyjnych.

Za miarę do rozłożenia datków konkurencyjnych na uczestników spółki, służyć ma korzyść osiągnięta z robót regulacyjnych i ochronnych, którą przy nieruchomościach i zakładach interesowanych w uregulowaniu potoku Kisieliny z Olszówką i Błonicą, tudzież obwałowaniu doliny Kisieliny od Wisły i Dunajca stosownie do postanowień §. 66. ustawy wodnej ocenia się według :

- a) wartości tychże nieruchomości i zakładów; i
- b) stopnia zagrożenia ich przez wylew; zaś przy grunach interesowanych w budowie kanału Pojawskiego stosownie do postanowień §. 65. ustawy wodnej według :

- a) obszaru tychże gruntów;
- b) stopnia ich osuszenia.

§. 5.

Wartość interesowanych nieruchomości oblicza się według czystego dochodu katastralnego, a o ile to jak n. p. przy budowlach, zakładach i drogach jest niemożliwym, według szacunku rzeczoznawców z szczególnem uwzględnieniem stopnia narażenia budowli w poszczególnych klasach konkurencyjnych.

§. 6.

Zagrożenie przez wylew nieruchomości i zakładów interesowanych w uregulowaniu potoku Kisieliny z Olszówką i Błonicą, tudzież obwałowaniu doliny Kisieliny od Wisły i Dunajca, stopniuje się na dwie klasy konkurencyjne uwidocznione w katastrze, a mianowicie należą:

a) do I. klasy konkurencyjnej nieruchomości położone w inundacji Kisieliny oraz wielkich wód Wisły a względnie Dunajca;

b) do II. zaś klasy nieruchomości, położone tylko w inundacji wielkich wód Wisły a względnie Dunajca.

Przy gruntach interesowanych w budowie kanału Pojawskiego, osuszenie stopniuje się również na dwie klasy konkurencyjne uwidocznione w osobnym katastrze, a mianowicie należą:

a) do I. klasy konkurencyjnej, grunta korzystające bezpośrednio z odpływu do kanału Pojawskiego;

b) do II. zaś klasy konkurencyjnej grunta tylko pośrednio z niego korzystające, zatem dopiero po oczyszczeniu istniejących lub wykopaniu nowych rowów i kanałów.

§. 7.

W zastosowaniu powyższych postanowień (§. 4 5 i 6) przyjmuje się za podstawę obliczenia datków konkurencyjnych:

a) w I. klasie pełna suma wartości nieruchomości obliczonej lub szacowanej, a względnie cały obszar wykazanych w katastrze gruntów;

b) w II. klasie 40% tejsze wartości, a względnie 40% obszaru.

Z tego wynika wartość klasowa poszczególnych nieruchomości, a względnie obszar klasowy, uwidoczniiony w tej samej rubryce katastru konkurencyjnego a to w ten sposób, iż suma datku konkurencyjnego, uiszczyć się mającego przez strony interesowane w uregulowaniu Kisieliny z Olszówką i Błonicą, tudzież obwałowaniu doliny Kisieliny od Wisły i Dunajca w kwocie 51.965 zł., podzielona przez sumę wszystkich pozycyj wartości klasowej da w rezultacie datek konkurencyjny od każdej jednostki klasowej (centa od każdego jednego reńskiego wartości klasowej), a współczynnik ten, pomnożony przez wartość klasową każdej parceli interesowanej, wykaże całkowity datek konkurencyjny dla poszczególnych parceli.

W taki sam sposób zostanie obliczony datek konkurencyjny dla stron interesowanych w budowie kanału Pojawskiego, tylko że przy obliczeniu wartość klasową zastąpi obszar klasowy a suma datku konkurencyjnego wynosić będzie 535 zł. jako 30% kosztów budowy kanału Pojawskiego, tudzież przypadającej nań części kosztów ogólnych.

Reprezentacya spółki i jej
siedziba.

§. 8.

Spółkę zastępuje wydział, składający się z 9 członków i tyluż zastępców, stanowi on stałą reprezentacyę spółki do zarządu spółki i załatwiania jej spraw i ma swoje siedzibę w Dąbrowie.

Wyborcy oraz członkowie
walnego zgromadzenia.

§. 9.

Wyborcami są naczelnicy gmin jako reprezentanci obowiązanej do konkurencyi mniejszej posiadłości gruntowej w spółce, oraz reprezentanci obszarów dworskich należących do spółki.

Ponieważ według §. 3. niniejszych statutów nieruchomości, objęte oznaczonym przez władzę okręgiem konkurencyjnym, położone są w 24 gminach i 23. obszarach dworskich, przeto liczbę wyborców powołanych po wyborze wydziału spółki ustanawia się na 47. Wyborcy ci są oraz członkami walnego zgromadzenia w myśl postanowienia §. 24. niniejszych statutów.

Wybór wydziału.

§. 10.

Wybór 9 członków wydziału i tyluż zastępców odbywa się w dwóch grupach, a mianowicie obszary dworskie, względnie reprezentanci tychże, wybierają w jednej grupie 4 członków wydziału i tyluż zastępców, zaś naczelnicy gmin wybierają w drugiej grupie 5 członków wydziału i tyluż zastępców.

Stosunek głosów przy pierwszych wyborach aż do chwili, dokąd datki konkurencyjne na strony nie zostaną rozrepartowane, oblicza się według obszaru gruntu położonego w okręgu konkurencyjnym a to w ten sposób, że posiadacz lub reprezentant gruntu do 100 morgów uprawniony jest do jednego głosu; posiadacz zaś lub reprezentant większego niż 100 morgów gruntu uprawniony do tylu głosów, ile razy cały obszar posiadanego lub reprezentowanego, a położonego w okręgu konkurencyjnym gruntu jest podzielny przez 100.

Przy następnych wyborach, a to od chwili, kiedy datki konkurencyjne będą już na strony rozłożone, ma być stosunek głosów obliczonym według wysokości opłacanego podatku konkurencyjnego, a to w ten sposób, że opłata podatku konkurencyjnego do 100 zł. uprawnia do jednego głosu. Przy opłacie nad 100 zł. ilość kwot po 100 zł. opłacanego podatku konkurencyjnego uprawnia do tyluż głosów.

Głosowanie tak na członków wydziału, jakoteż na ich zastępców, odbywa się kartkami, lub ustnie.

Do ważności wyboru wymaga się absolutnej większości głosów. Jeżeli przy pierwszym wyborze nie uzyskano absolutnej większości głosów, natenczas rozstrzygnie wybór ściślejszy, przy równości zaś głosów los.

W miejsce członka wydziału, który wskutek trwałej lub dłuższej czas trwającej przeszkody nie mógłby brać udziału w czynnościach wydziału, wstępuje do wydziału w pierwszym wypadku stale, w drugim zaś na czas trwania przeszkody ten zastępca, który w dotyczącej grupie największą ilością głosów został wybrany, a jeżeli kilku zastępców równą ilością głosów wybranych zostało, ten z nich, na którego los padnie.

Prawo wybieralności.

§. 11.

Członkami wydziału spółki lub ich zastępcami mogą być wybrane także osoby, które do spółki wodnej nie należą.

Badanie aktu wyborczego wydziału i prawo rekursu.

§. 12.

Badanie aktu wyborczego wydziału spółki jest rzeczą tego wydziału i przeciw jego orzeczeniu nie ma odwołania.

Czas urzędowania wydziału spółki.

§. 13.

Członkowie wydziału spółki i ich zastępcy mają być wybieranymi na przeciąg lat trzech.

Prawo członków wydziału do żądania zwrotu poniesionych wydatków.

§. 14.

Członkowie wydziału spółki nie pobierają za spełnianie swego urzędowania żadnego stałego wynagrodzenia, mogą jednakże żądać od spółki zwrotu kosztów podróży i rzeczywistych wydatków w interesie spółki poniesionych w wysokości przez walne zgromadzenie członków spółki ustanowić się mającej.

Prezes i jego zastępca.

§. 15.

Członkowie wydziału wybierają z pośród siebie bezwzględną większością głosów, podług głów obliczyć się mającą, przewodniczącego.

Jeżeli przy tym wyborze nie uzyskano absolutnej większości głosów, rozstrzyga wybór ściślejszy, przy równości zaś głosów los; w ten sam sposób wybiera wydział ze swego grona zastępcę przewodniczącego. Tak wybór przewodniczącego jako też jego zastępcy ma być bezzwłocznie podany do wiadomości Starostwa i Wydziału krajowego i wpisany w księgę wodną.

§. 16.

Wybory wydziału, jakoteż wybory przewodniczącego wydziału i jego zastępcy odbywają się w Dąbrowie w miejscu i czasie oznaczonym przez Starostwo i podanym do wiadomości wyborców względnie członków wydziału. Wybory przeprowadza delegat Starostwa.

Zakres działania prezesa wydziału spółki a względnie jego zastępcy.

§. 17.

Przewodniczący zastępuje spółkę na zewnątrz, przewodniczy na posiedzeniach wydziału, jest wykonawcą uchwał wydziału spółki i znosi się bezpośrednio z władzami państwowymi i krajowymi.

Wszystkie dokumenta, wystawione w sprawach spółki, muszą być podpisane przez prezesa i dwóch członków wydziału.

Zastępca przewodniczącego zastępuje przewodniczącego w razie przeszkody i wchodzi w takim razie we wszystkie prawa i atrybucye tegoż

Posiedzenie wydziału.

§. 18.

Wydział spółki odbywa posiedzenia w miarę potrzeby. Posiedzenia zwołuje przewodniczący, w razie przeszkody tegoż zastępca.

Przewodniczący musi zwołać posiedzenie wydziału w przeciągu 8 dni, jeżeli tego zażąda trzecia część członków wydziału, delegat władzy politycznej lub Wydziału krajowego.

Gdyby przewodniczący, a względnie tegoż zastępca, pomimo żądania trzeciej części członków wydziału, delegata władzy politycznej, lub delegata Wydziału krajowego, posiedzenia wydziału nie zwołał, będzie takowe zwołane przez c. k. starostę w Dąbrowie.

Posiedzenie, które nie zostało w jeden z powyższych sposobów zwołane, jest bezprawne a powzięte na takim posiedzeniu uchwały, są nieważne.

Na posiedzeniach zwołanych przez c. k. starostę przewodniczy w razie wzbraniania się przewodniczącego lub tegoż zastępcy, wybranego według §. 15. niniejszych statutów, do objęcia przewodnictwa, ten członek wydziału, którego obecni na posiedzeniu członkowie wydziału ad hoc wybierają.

Ważność uchwał wydziału.

§. 19.

Do ważności uchwał wydziału spółki, zwołanego na posiedzenie w jeden z powyższych sposobów, potrzebną jest obecność przynajmniej 5 członków względnie zastępców, tudzież w razie zwołania posiedzenia przez przewodniczącego Wydziału, obecność tegoż lub jego zastępcy.

Przewodniczący głosuje tylko w razie równości głosów i rozstrzyga w tym wypadku swym głosem.

Gdyby potrzebna do ważności uchwał ilość członków Wydziału na posiedzenie nie przebyła, ma być zwołane drugie posiedzenie z tym samym porządkiem dziennym, a na tem posiedzeniu mogą być powzięte ważne uchwały bez względu na ilość obecnych członków Wydziału względnie zastępców.

Delegaci Wydziału krajowego i c. k. Rządu.

§. 20.

Tak Rządowi jak i Wydziałowi krajowemu przysługuje prawo brania udziału w posiedzeniach wydziału spółki przez swych delegatów z głosem stanowczym.

W celu umożliwienia delegatom wzięcia udziału w posiedzeniach wydziału, ma ich przewodniczący, względnie zastępca o terminie każdorazowego posiedzenia wcześniej uwiadomić.

Uchwały wydziału wymagające zatwierdzenia c. k. Namiestnictwa.

§. 21.

Uchwały wydziału spółki, przeciw którym jeden albo obydwaj delegaci się oświadczyli, muszą być przed wykonaniem przedłożone c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia, jeżeli który z delegatów ze względu na ważność powziętej uchwały zażąda. Wydział spółki obowiązany będzie zastosować się do wydanej w tej mierze decyzji c. k. Namiestnictwa.

Zawiadomienie o powziętych uchwałach i protokół uchwał.

§. 22.

Zapadłe uchwały wydziału spółki mają być niezwłocznie podane do wiadomości Starostwa i Wydziału krajowego a oprócz tego mają być wpisane do protokołu, który winien podpisać przewodniczący i dwóch

członków wydziału. Każdemu członkowi spółki przysługuje prawo wglądu w protokoły uchwał.

§. 23.

Zakres działania wydziału spółki.

Do zakresu działania wydziału spółki należy:

a) rozkład datków konkurencyjnych na podstawie miary ustanowionej w §. 4, 5, 6 i 7 niniejszego statutu, ewentualnie z przybraniem znawców i uwiadomienie o wyniku tej czynności interesowanych z równoczesnem ich wezwaniem do zapłaty.

Odnosne uwiadomienia i wezwania do zapłaty będą interesowanym przez c. k. Starostwo w Dąbrowie i Brzesku doręczone.

Zarzuty wniesione przeciw rozkładowi rozstrzyga Starostwo w Dąbrowie na podstawie zdania znawców.

b) Ściąganie datków konkurencyjnych z zastosowaniem się do postanowień §. 5. ustawy z dnia 1. lipca 1886 Dz. u. kr. Nr. 66. co do terminów spłaty, oddawania ściągniętych datków do kasy Wydziału krajowego i coroczne wykazywanie zaległych datków co 14 dni po terminie płatności takowych c. k. Starostwu w Dąbrowie i Brzesku celem zarządzenia ściągnięcia w drodze politycznej egzekucyi.

c) Utrzymanie w ewidencji katastru konkurencyjnego.

d) Prowadzenie kasy.

e) Obrady i decyzja co do sposobu pokrycia datków konkurencyjnych a w razie zaciągnięcia pożyczki na pokrycie 30 procentowego udziału członków spółki w kosztach regulacyi przedkładanie c. k. urzędowi podatkowemu w Dąbrowie corocznych wykazów datków konkurencyjnych do dalszego postąpienia po myśli postanowień §. 17 i 18 ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. p. Nr. 116.

f) Przedkładanie corocznych rachunków c. k. Namiestnictwu za pośrednictwem Wydziału krajowego a to z końcem stycznia każdego roku za rok ubiegły.

g) Przyjmowanie potrzebnego personelu pomocniczego za zezwoleniem Wydziału krajowego w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem.

h) Branie udziału przez swego delegata w czynnościach corocznych komisji kolaudacyjnej z głosem doradczym.

i) Interweniowanie przez swego delegata przy dobrowolnych ugodach w sprawie wykupna gruntów, budynków i zakładów przemysłowych.

k) Przekonywanie się każdego czasu o postępie i jakości wykonanych robót regulacyjnych.

l) Badanie corocznych zamknięć rachunków budowy udzielanych przez Wydział krajowy i wnoszenie zarzutów przeciwko takowym w przeciągu dwóch miesięcy, od dnia udzielenia ich wydziałowi spółki przez Wydział krajowy.

Względem prowadzenia kasy i oddawania ściągniętych datków konkurencyjnych do kasy Wydziału krajowego należy się zastosować do ewentualnie wydać się mającej przez Wydział krajowy instrukcyi.

Walne zgromadzenie
członków spółki.

§. 24.

W pierwszych dniach stycznia każdego roku, winien wydział spółki zwołać walne zgromadzenie członków spółki, na którym przewodniczący wydziału spółki, a względnie jego zastępca, przewodniczy.

Oprócz tego może być zwołane walne zgromadzenie w razie potrzeby lub na żądanie wydziału spółki, albo też na żądanie połowy członków spółki, wkońcu na żądanie delegatów Rządu i Wydziału krajowego lub jednego z nich.

Gdyby przewodniczący lub jego zastępca wzbraniał się zwołać zwyyczajne lub nadzwyczajne walne zgromadzenie, mają być analogicznie zastosowane postanowienia §. 18. niniejszego statutu.

To ogólne zgromadzenie członków spółki składa się z naczelników gmin i zastępców obszarów dworskich, powołanych w myśl §. 9. niniejszego statutu do wyboru wydziału spółki.

Ważność uchwał.

§. 25.

Do ważności uchwał walnego zgromadzenia, potrzebną jest obecność więcej niż połowy wyborców w poprzednim paragrafie wspomnianych i absolutna większość głosów według głów obliczyć się mająca.

§. 26.

Jeżeliby na wezwanie przewodniczącego wydziału spółki, względnie tegoż zastępcy, lub na ewentualne wezwanie c. k. starostwa, nie zebrał się dostateczny komplet, ma być zwołane do dni ośmiu powtórne ogólne zgromadzenie i uchwały na tem zgromadzeniu powzięte będą miały moc obowiązującą bez względu na ilość obecnych.

Tak w ogólnych zwyczajnych lub nadzwyczajnych zgromadzeniach reprezentantów członków spółki, mają prawo brania udziału delegaci Rządu i Wydziału krajowego z głosem stanowczym, ze skutkiem §. 21. niniejszego statutu unormowanym.

§. 27.

Uchwały walnych zgromadzeń reprezentantów członków spółki wodnej wpisywane być mają w księgę uchwał i podpisane przez przewodniczącego, względnie jego zastępcę i dwóch reprezentantów członków spółki wodnej, a nadto mają być udzielone w odpisach do wiadomości Wydziału krajowego i c. k. starostwa.

Zakres działania walnego
zgromadzenia.

§. 28.

Do zakresu działania walnego zgromadzenia należy:

1. Wybór członków wydziału i zastępców i złożenie ich z urzędu po myśli §. 8. i 30. niniejszego statutu.
2. Przyjmowanie do wiadomości sprawozdań wydziału spółki z całorocznej czynności.
3. Uchwały co do zmian statutu, na wniosek wydziału spółki.

Uchwały sprzeczne
z ustawami.

§. 29.

Gdyby walne zgromadzenie reprezentantów członków spółki powzięło sprzeczne uchwały z ustawami z dnia 14. marca 1875 Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 38. i z dnia 1. lipca 1886 Dz. u. i rozp. Nr. 66. lub niniejszego statutu, winien przewodniczący wydziału spółki, względnie jego zastępca odmówić wykonania tych uchwał, co gdyby się nie stało, nateuczas ma c. k. starostwo obowiązek zakazania wykonania tych uchwał, aż do czasu, dopóki c. k. Namiestnictwo analogicznie do postanowień §. 21. niniejszego statutu nie orzeknie, czy uchwały mogą być wykonane lub nie.

Usunięcie wydziału spółki.
Zarząd sprawami spółki
przez delegatów.

§. 30.

Gdyby wydział spółki w czasie trwania peryodu wyborczego nie wykonał ciążących na nim obowiązków lub takowe ze szkodą stronom interesowanych wypełniał, a walne zgromadzenie reprezentantów członków spółki wzbraniało się na odnośny wniosek delegatów Rządu i Wydziału krajowego wydział spółki usunąć, a inny wybrać, rozpisze c. k. Starostwo nowe wybory wyborców, celem wyboru nowego wydziału spółki a tymczasowo, aż do ukonstytuowania się nowego wydziału, obejmą delegaci Rządu i Wydziału krajowego zarząd sprawami spółki. Gdyby zaś i ten środek do celu nie doprowadził, obejmą wspomnieni delegaci stały zarząd sprawami spółki.

Konserwacya budowy.

§. 31.

Po ukończeniu robót regulacyjnych uregulowany zostanie rozkład kosztów na utrzymanie tych robót w myśl postanowień §. 6. ustawy z d. 1. lipca 1886 Dz. u. kr. Nr. 66, w drodze ustawodawstwa krajowego.

Zmiana statutu i jego za-
twierdzenie.

§. 32.

Zmiany tego statutu mogą być na wniosek wydziału spółki uchwalone przez walne zgromadzenie, wejść jednak w życie dopiero po zatwierdzeniu przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

§. 33.

Statut niniejszy zacznie obowiązywać po zatwierdzeniu go przez c. k. Namiestnictwo.

L. 21.820. Niniejszy statut uchwalony większością głosów przez członków spółki wodnej na zgromadzeniu dnia 27. lutego 1889 zatwierdza się w całej osnowie.

C. k. Namiestnictwo we Lwowie d. 10. kwietnia 1889.

Za c. k. namiestnika:

L. S.

Lidl m. p.

Abschrift

des Erlasses des k. k. Ackerbau Ministeriums dtto Wieu am 24. Juni 1889
Zl. 5.807/790 an Seine des Hochgeborenen Herrn k. k. wirklichen geheimen
Rathes und Statthalters für Galizien Dr. Casimir Grafen Badeni, Excellenz.

In Würdigung der im Berichte vom 10. April d. J. N. 16.742 dargestellten Verhältnisse und mit Bezugnahme auf das von Euerer Excellenz unterm 11. November 1888 Nr. 66.233 vorgelegte mit dem h. o. Erlasse vom 22. November v. J. N. 16.324 wieder zurückgestellte Schreiben des Landesauschusses vom 2. November 1888 Nr. 45.998, welchem zufolge derselbe beschlossen hat, dem Landtage den Antrag auf Erhöhung des Landesfondsbeitrages für die Entwässerung der Rudniker Sümpfe von 20 auf 30% der präliminirten Kostensumme unter der Bedingung zu unterbreiten, dass auch seitens der k. k. Regierung eine Erhöhung des Meliorationsfondsbeitrages in gleicher Höhe stattfinde, erkläre ich mich unter dem Vorbehalte der verfassungsmässigen Genehmigung des betreffenden Jahrespräliminars des Meliorationsfondes bereit, diese vom Landesauschusse in Aussicht genomene Erhöhung des Meliorationsfondsbeitrages von 20 auf 30% zu bewilligen. Es muss jedoch ausdrücklich betont werden, dass diese Erhöhung des Fondsbeitrages nur ganz ausnahmsweise und unter Verwahrung gegen jede Beispielsfolgerung mit Rücksicht auf aussergewöhnliche Verhältnisse zugestanden wird. Nachdem durch diese Bewilligung eine Neubelastung des Meliorationsfondes mit dem Betrage von 10.520 fl. 10% der mit 105.200 fl. präliminirten Kostensumme des Unternehmens herbeigeführt wird und an diesen Fond noch vielfache anderweitige Ansprüche pro 1890 gestellt werden, bin ich derzeit noch nicht in der Lage mit Bestimmtheit die Einstellung des obigen Betrages in das Meliorationsfondspräliminare pro 1890 zuzusichern und muss vielmehr die Eventualität ins Auge gefasst werden, dass die Einstellung dieses Betrages in das Fondspräliminare erst pro 1891 werde erfolgen können. Ich beehre mich Euere Excellenz zu ersuchen, den Landesauschuss entsprechend verständigen und demselben insbesondere auch andeuten zu wollen, dass es sich mit Rücksicht auf die Eventualität der Verschiebung der Einstellung des Meliorationsfondsbeitrages auf das Jahr 1891 empfehlen wird, in dem im Landtage vom Landesauschusse einzubringenden Gesetzentwürfe die Bestimmung rücksichtlich der Fälligkeit der neuen 10% Beiträge des Landes und des Meliorationsfondes dahin zu formuliren, dass diese Fälligkeitstermine einem von Landesauschusse mit der Staatsverwaltung abzuschliessenden Übereinkommen vorbehalten bleiben, hiezu wird übrigens noch bemerkt, dass der neue Meliorationsfondsbeitrag in solange wird nicht ausgezahlt werden können, als die Gennossenschaft ihre Verpflichtungen nicht vollständig erfüllt haben wird.

D. u. s.

Rozporządzenie wykonawcze

do ustawy z dnia 9. czerwca 1889 Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 48, o uzupełnieniu obwałowania Wisły i Sanu w powiecie tarnobrzesckim.

§. 1.

Uzupełnienie obwałowania Wisły i Sanu w powiecie tarnobrzesckim jest przedsięwzięciem tego powiatu i ma być przeprowadzonym w myśl §. 5. ustawy z dnia 9. czerwca 1889 Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 48 przez Wydział powiatowy tarnobrzescki przy współudziale Wydziału krajowego i administracji państwa.

§. 2.

Powyższe uzupełnienie obwałowań, które ma być równocześnie prowadzonym nad Wisłą i nad Sanem, obejmuje następujące roboty:

I. Nad Wisłą:

1. Uzupełnienie siedmiu sekcji wałów nadwiślańskich, mianowicie:
 - a) od granicy kraju w Popowicach do ujścia Sanu;
 - b) „ „ ujścia Sanu do ujścia Łęgu;
 - c) „ „ Łęgu do ujścia Trześniówki;
 - d) „ „ Trześniówki do wzgórza Miechocińskiego;
 - e) „ wzgórza Miechocińskiego do Nagnajowa;
 - f) „ „ Siedleszczańskiego do Krzemienicy;
 - g) „ Krzemienicy do kanału Zadusznicko-Przykopskiego (do granicy powiatu Mieleckiego).
2. Korekcyę i obwałowanie wsteczne Strachockiej rzeki.
3. Korekcyę i pogłębienie kanałów: Wielowiejskiego, Zakrzowsko Sieleckiego, Podłęskiego, Miechocińskiego, Machowskiego, Siedleszczańskiego i Dymitrowskiego.
4. Budowę szluz i przepustów tak dla odwodnienia, jak i dla kolmatacyi.

II. Nad Sanem:

1. Uzupełnienie prawego wału Sanu od Wisły do wału poprzecznego w Jastkowicach, wraz z korekcyą i obwałowaniem wstecznym potoku Jodłówki i Lipy, tudzież młynówki Bukowy wraz z potokami Dębowcem i Łukawicą.
 2. Uzupełnienie lewego wału Sanu od Wisły do pagórka Pławskiego.
 3. Budowę szluz i przepustów odwodniających i kolmatacyjnych.
- Oprócz tych budowli mają być wykonane korekcyę i pogłębienia głównych rowów osuszających i zabezpieczenia wałów w starych łożyskach Wisły i Sanu, o ile przez to nie będzie przekroczoną rubryka wydatków rozmaitych i nieprzewidzianych.

Za podstawę techniczną uzupełnienia obwałowań Wisły i Sanu służyć ma operat techniczny krajowego biura melioracyjnego z r. 1888 zatwierdzony przez Ministerstwo rolnictwa a preliminujący koszta budowy na 680.600 zł. w. a., z uwzględnieniem uwag i zmian

poczynionych przez departament techniczny Ministerstwa spraw wewnętrznych. Zmiany w tym projekcie poczynić może Wydział krajowy w porozumieniu z administracją państwa pod warunkiem, jeżeli takowe nie spowodują podwyższenia powyższej sumy kosztów.

§. 3.

Czas budowy ustanawia się na lat sześć i trwać ma od roku 1889 do roku 1895.

W czasie tym wzbronione są wszelkie sprzeczne z projektem melioracyjnym prywatne budowie na wałach nadwiślańskich i sanowych, tudzież na wyszczególnionych w §. 2. potokach i kanałach.

§. 4.

Koszta projektowanych robót melioracyjnych wymienionych w §. 2., tudzież koszta kancelaryjne, komisyjne i koszta zarządu technicznego pokryte będą z funduszu budowy, jaki będzie utworzony z datków kraju, państwa i powiatu po myśli §. 3. ustawy z dnia 9. czerwca 1889 (Dz. u. kr. Nr. 48) i nie mogą przekroczyć sumy kosztorysowej 680.600 zł. w. a.

§. 5.

Oznaczone w §. 3. ustawy z dnia 6. czerwca 1889 Dz. u. kraj. Nr. 48 datki krajowe, państwowe i powiatowe mają być wpłacone do funduszu budowy w ciągu lat sześciu, począwszy od roku 1889 do 1894, a mianowicie:

a) datek krajowy w kwocie 272.240 zł. w. a. w sześciu równych ratach rocznych po 45.373 zł. 33 $\frac{1}{3}$ ct. w. a.

b) datek z państwowego funduszu melioracyjnego w kwocie 272.240 zł. w. a. z zastrzeżeniem konstytucyjnego zatwierdzenia również w sześciu ratach rocznych, z których raty przypadające za lata 1889 i 1890 wynosić mają po 10.000 zł. w. a., rata za r. 1891, 15.000 zł. w. a., ostatnie zaś trzy raty za lata 1892 do 1894 po 79.080 zł. w. a.;

c) wreszcie datek powiatu tarnobrzesckiego w kwocie 136.120 zł. w. a. w sześciu ratach rocznych, których wysokość odpowiadać będzie corocznym ratom zasiłku państwowego, a mianowicie wynosić ma w r. 1889 i 1890 po 5.000 zł. w. a., w roku 1891 7.500 zł. w. a., w latach zaś 1892 do 1894 po 39.540 zł. w. a.

§. 6.

Przypadające za rok 1889 raty datków krajowych, państwowych i powiatowych mają być uiszczone bezzwłocznie po zatwierdzeniu niniejszego rozporządzenia przez Ministerstwo rolnictwa. Dalsze raty coroczne zasiłków krajowych i państwowych mają być wypłacane z góry po konstytucyjnem zatwierdzeniu preliminarzy krajowego i państwowego, także zaś raty datków powiatu tarnobrzesckiego w dwóch terminach płatności: 1. maja i 1. września każdego roku.

§. 7.

Coroczne raty zasiłków krajowych i państwowych, oraz datków powiatu tarnobrzesckiego mają być składane na 3 $\frac{0}{10}$ -wym rachunku bieżącym „funduszu budowy uzupełnienia obwałowania Wisły i Sanu w powiecie tarnobrzesckim“ w Banku krajowym we Lwowie, którego dyrekcyja za pośrednictwem zastępstwa Banku krajowego w Tarnobrzegu wypłacać będzie w miarę potrzeby na każdorazowe wezwanie Wydziału powiatowego odpowiednie miesięczne zaliczki na budowę.

§. 8.

Dla prowadzenia budowy, oraz pełnienia służby techniczno-administracyjnej ustanowi Wydział powiatowy tarnobrzescki dwóch kierowników budowy, mianowicie:

- a) jednego kierownika budowy dla robót nad Wisłą;
- b) jednego zaś kierownika budowy dla robót nad Sanem.

Zarząd budowy pod względem administracyjnym i rachunkowym prowadzić będzie Wydział powiatowy za pośrednictwem swych podwładnych urzędników, lub też delegatów zamianowanych dla każdej poszczególnej sekcji wałów.

Dozorców przy robotach przyjmują w miarę potrzeby kierownicy budowy, nie przekraczając liczby maksymalnej tychże mającej się unormować przez Wydział powiatowy i wyznaczają im odpowiednie płace miesięczne do wysokości 30 zł. w. a.

W razie potrzeby polepszenia plac dozorców lub też podwyższenia unormowanej ich liczby potrzebnem jest w tym kierunku zezwolenie Wydziału powiatowego.

W nagłych wypadkach może nastąpić przyjęcie dozorców ponad przepisaną liczbę, jednakże za dodatkowem jak najrychlejszem usprawiedliwieniem tego zarządzenia przed Wydziałem powiatowym, przyczem natomiast zbędni dozorecy mają być od służby uwolnieni.

Roczna płaca kierownika budowy nie może przenosić kwoty 1.200 zł. w. a., miesięczny zaś dodatek budowlany, z którego mają być także pokryte koszta podróży, za czas od 1. kwietnia po koniec listopada każdego roku kwoty 100 zł. w. a.

Płace i dodatki budowlane kierowników budowy, tudzież wynagrodzenia płatników i dozorców pokryte będą z funduszu budowy, mianowicie: pobory kierowników budowy i płatników z rubryki kosztów zarządu, wynagrodzenia zaś dozorców z rubryki robót ziemnych. Koszta natomiast administracji i rachunkowości winien ponieść fundusz powiatowy.

Udzielanie nadzwyczajnych remuneracyj kierownikom budowy zależnem jest od poprzedniego zezwolenia Wydziału krajowego i Namiestnictwa.

§. 9.

Kierownicy budowy, do których należy rozkład robót, ich kierownictwo i staranie o należyte i ekonomiczne przeprowadzenie robót, odpowiedzialni są wobec Wydziału powiatowego za wykonanie budowy.

Kierownicy budowy znoszą się bezpośrednio z Wydziałem powiatowym w sprawach technicznych, przedkładają miesięczne sprawozdania o postępie robót, a w wypadkach nagłości czynią zarządzenia pod własną odpowiedzialnością i usprawiedliwiają takowe wobec Wydziału powiatowego.

Kierownicy budowy sprawdzają i podpisują wszystkie dokumenty, na podstawie których Wydział powiatowy za pośrednictwem swych organów uskutecznia wypłaty, prowadzą dziennik swych korespondencyj, dzienniki narzędzi, sprzętów i materiałów, listy wypłat, wykazy należności za dostarczone materiały i wykonane roboty i dziennik budowy; utrzymują w porządku akta budowy (plany, kosztorysy, raptularze, korespondencye przychodzące, oraz bruliony korespondencyj wychodzących, wszelkie protokoły, wykazy i t. p.), a co miesiąc (najdalej w dniu 15. następnego miesiąca) przedkładają za pośrednictwem Wydziału powiatowego sprawozdanie miesięczne o postępie budowy, sporządzone na podstawie dziennika budowy, Wydziałowi krajowemu.

Sprawozdanie to miesięczne będzie następnie przesłane Namiestnictwu.

§. 10.

W razie gdyby w czasie budowy okazała się potrzeba zmiany w projekcie służącym za podstawę melioracji, lub też strony interesowane tej zmiany zażądały, winien odnośny kierownik budowy za pośrednictwem Wydziału powiatowego przedstawić odpowiedni wniosek Wydziałowi krajowemu, który udzieli takowy Namiestnictwu dla wspólnej narady, w razie potrzeby dla zbadania sprawy na miejscu, a następnie ostatecznego zatwierdzenia.

Przez podobne zmiany projektu nie może być jednak w żadnym wypadku spowodowanem przekroczenie preliminowanych kosztów, a w razie gdyby te zmiany miały dotknąć podstawy hydrotechnicznej zatwierdzonego projektu, mają takowe być przedłożone Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia.

§. 11.

Przed rozpoczęciem budowy wyda kompetentna władza polityczna na żądanie Wydziału powiatowego orzeczenie po myśli §. 86. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 (Dz. ust. kraj. Nr. 38) co do potrzeby i rozciągłości służebności lub ustąpienia gruntów, a mianowicie, które obce grunta, materiały itp. dla celów budowy, jakie służebności na gruntach przyległych dla ochrony wałów, kanałów i obiektów, oraz na jak długi czas są potrzebne.

Wykupno gruntów, lub też czasowe ich zajęcie dla wykonania robót, jak wałów ochronnych, rowów materiałowych, przekopów, zeszkarpowania brzegów, ścięcia darni, dróg dojazdowych, placów składowych i roboczych itp., zarówno jak wydobywanie materiałów budowlanych, odbywać się będzie wedle odnośnych przepisów kraj. ustawy wodnej, w którym to celu kierownicy budowy dostarczyć winni władzy politycznej odpowiednich kopij map katastralnych, na których grunta zająć się mające oznaczyć należy kolorem (karminem), wraz z wykazami powierzchni gruntów, liczb parcel, rodzaju uprawy i nazwisk właścicieli.

Co do wysokości mającego się wypłacić odszkodowania, winien Wydział powiatowy starać się przedewszystkiem zawrzeć z właścicielem nieruchomości lub też jego prawnym albo sądowym zastępcą dobrowolną ugodę; w razie zaś niedojścia ugody do skutku ma być oznaczoną jakość i wysokość odszkodowania po myśli postanowień §. 87. kraj. ustawy wodnej przez władzę polityczną, a jeżeli się tem interesowani nie zadowolą przez sądowe oszacowanie.

Pozostawienia tego paragrafu ustawy wodnej znajdują także zastosowanie co do złożenia lub zabezpieczenia odszkodowania.

§. 12.

Przy odebraniu w posiadanie fizyczne wszelkich realności na rzecz budowy, tak czasowo jak i wieczyście wywłaszczonych, lub też bezpłatnie odstąpionych, będzie spisany protokół odbioru, w którym należy się odwołać do odnośnego aktu wywłaszczenia lub darowizny.

Grunta uzyskane w drodze umów, wywłaszczeń, lub też korekcyi potoków (stare łożyska), należy ograniczyć i zainstabulować na rzecz funduszu konserwacyjnego (§. 6. specjalnej ustawy).

§. 13.

Wykonanie robót ziemnych przy wałach i kanałach, tudzież przeprowadzenie wykupna gruntów i odszkodowań obejmie powiat Tarnobrzeski (zgodnie z uchwałą Rady powiatowej z dnia 17 kwietnia 1889) za sumę ryczałtową wykazaną w kosztorysie, która w rubryce robót ziemnych wynosi 410.387 zł. 34 ct. w a., w rubryce zaś wykupna gruntów i odszkodowań 107 529 zł. 91 ct. w a. Ewentualne przekroczenia kosztów preliminowanych w tych dwóch rubrykach winien pokryć wyłącznie fundusz powiatowy.

Wykonanie innych kategorii robót odbywać się ma z reguły w zarządzie własnym, przyczem zaleca się przedewszystkiem robota za wynagrodzeniem od wymiaru.

Wypłaty odbywają się na podstawie list płacy sprawdzonych i podpisanych przez odnośnego kierownika budowy.

Częściowe roboty mogą być oddane w przedsiębiorstwo bądź w drodze licytacyi, bądź też akordów.

W szczególnych wypadkach, miejscowymi stosunkami spowodowanych, mogą być zastosowane obszerniejsze przedsiębiorstwa. W takim razie rozpisze Wydział powiatowy licy-

tacyę, która się odbędzie w jego biurze, a rezultat licytacji, tudzież spisane po przyjęciu najkorzystniejszych ofert kontrakty z przedsiębiorcami przedłoży do zatwierdzenia Wydziałowi krajowemu.

W kontraktach wykazuje się szczegółowo: rodzaj robót, ich ilość i wymiary, sposób wykonania, terminu ukończenia, warunki wypłat należitości, kary za zwłokę w robotach itp.

Kierownicy budowy wspólnie z delegatami Wydziału powiatowego, przeznaczonymi do zarządu budowy pod względem administracyjnym i rachunkowym, winni czuwać nad ścisłym wypełnieniem zobowiązań kontraktowych, stosując w razie potrzeby rygory przeciw przedsiębiorcom, o czym ma być Wydział powiatowy zawiadomiony.

W miarę postępu robót i dostaw wykonanych na podstawie umów i akordów może Wydział powiatowy udzielać przedsiębiorcom częściowych wypłat na poczet należitości, przy czem jednak z każdorazowej sumy należitości potrącać należy przynajmniej 5°/_o na ratę kolaudacyjną.

§. 14.

Dla uwidocznienia postępu budowy mają być prowadzone dzienniki budowy wraz z poddziennikami dla każdego obiektu (szluzu lub przepustu), na podstawie których kierownicy budowy z końcem każdego miesiąca (najdalej do dnia 15. następnego miesiąca) za pośrednictwem Wydziału powiatowego przedkładają Wydziałowi krajowemu sumaryczne sprawozdanie o każdorazowym postępie budowy, które następnie ma być udzielone Namiestnictwu.

§. 15.

Do stałej kontroli wykonujących się robót melioracyjnych tak pod względem jakości jak i kosztów przeznacza Wydział krajowy i Namiestnictwo własnych techników, którzy każdego czasu mają prawo przekonywać się na miejscu o postępie, jakości i cenach robót.

W tym celu znajdujące się na miejscu a zajęte wykonaniem robót organa Wydziału powiatowego są obowiązane udzielić tym technikom wszelkich żądanych wyjaśnień.

Delegowany przez Wydział krajowy do kontroli technicznej robót inżynier biura melioracyjnego, zajmie się także zaprojektowaniem tych kanałów i rowów osuszających, dla których projekt Wydziału krajowego podaje tylko koszta ryczałtowe nie oparte na szczegółowych planach i obliczeniach.

§. 16.

Z końcem każdorazowego okresu budowy winien Wydział powiatowy prosić o kolaudacyę wykonanych robót, którą bezzwłocznie zarządza Wydział krajowy wspólnie z Namiestnictwem, za pośrednictwem własnych organów technicznych.

Koszta kolaudacyi zarówno jak i kontroli robót i innych czynności podejmowanych przez techników państwowych i krajowych pokrywa fundusz budowy.

Protokół kolaudacyjny przedkłada się Wydziałowi krajowemu, który udziela takowy za pośrednictwem Namiestnictwa do wiadomości Ministerstwa rolnictwa.

§. 17.

Kierownicy budowy zajmą się po upływie każdorazowego okresu budowy wypracowaniem sprawozdania dorocznego z czynności budowlanej, które ma wykazać rezultat robót, wartość budowy obliczoną na podstawie wykazów bryłowatości i analizy cen jednostkowych, tudzież inne ważniejsze spostrzeżenia co do budowy. Sprawozdanie to wraz z operatem wykonawczym (sytuacyą, profilami i obliczeniem wykonanych robót) i dziennikami budowy, materiałow, sprzętów i narzędzi, przedstawi Wydział powiatowy Wydziałowi krajowemu, który za pośrednictwem Namiestnictwa udzieli takowe Ministerstwu rolnictwa.

§. 18.

Zarachowanie w księgach wszystkich dochodów i wydatków funduszu budowy prowadzi Wydział powiatowy za pośrednictwem swego biura rachunkowego.

Sposób prowadzenia tych rachunków, oraz użycia funduszy i usprawiedliwienia poczynionych wydatków, określi szczegółowa instrukcja rachunkowa mająca się wydać przez Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem.

Zamknięcie rachunków rocznych wraz z dziennikiem kasowym i jego załącznikami winien Wydział powiatowy z końcem każdego roku a najdalej do 1. marca następnego roku przedłożyć Wydziałowi krajowemu.

Zamknięcie to sprawdzone przez oddział rachunkowy Wydziału krajowego przesłane będzie Namiestnictwu celem podania takowego do wiadomości Ministerstwa rolnictwa.

§. 19.

W razie, gdyby Wydział powiatowy tarnobrzesci zaniedbywał lub odmawiał wypełnienia obowiązków, wypływających z ustawy z dnia 9. czerwca 1889 Dz. kr. Nr. 48. tudzież z niniejszego rozporządzenia wykonawczego, a w szczególności nie wykonywał ściśle wedle projektu robót objętych po myśli §. 13. w przedsiębiorstwo powiatowe, obejmie Wydział krajowy wspólnie z Namiestnictwem prowadzenie budowy i zarząd funduszu budowy stosownie do postanowień §§. 48 i 52. ustawy z dnia 12. sierpnia 1866 (Dz. u. kr. Nr. 21.) o reprezentacyi powiatowej.

Alegat 5. do Sprawozdania Wydziału krajowego L. W. kr. 42.970/89.

Instrukcya

rachunkowo - kasowa dla powiatowego przedsiębiorstwa uzupełnienia obwałowania Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzesckim.

§. 1.

Na podstawie §. 8. Rozporządzenia wykonawczego do ustawy z dnia 9 czerwca 1889 Dz. u. kr. Nr. 48, zarząd budowy pod względem administracyjnym i rachunkowym prowadzić będzie Wydział powiatowy za pośrednictwem podwładnych swych urzędników lub też delegatów, zamianowanych dla każdej poszczególnej sekeyi wałów.

Koszta administracyi i rachunkowości ponosi fundusz powiatowy.

§. 2.

W myśl §. 18. powołanego rozporządzenia prowadzenie wszelkich ksiąg i rachunków budowy uskutecznić będzie Wydział powiatowy za pośrednictwem biura swego rachunkowego.

§. 3.

Wszelkie pobory i wypłaty uskuteczniać być mają przez kasę Wydziału powiatowego, która fundusze budowy pod osobnem zamknięciem przechowywać będzie.

§. 4.

Za całość i bezpieczeństwo kasy ręczy prezes Rady powiatowej, względnie tegoż zastępca z regresem do odnośnych funkcyjonyaryuszy biurowych.

§. 5.

Wszelkie pieniądze, wpływające na rachunek budowy, złożycie należy niezwłocznie po ich odebraniu do kasy.

§. 6.

Urządник pełniący obowiązki kasyera prowadzić będzie dziennik kasowy (podług wzoru .), w którym każdy dochód i wydatek zapisanym być ma natychmiast po zrealizowaniu, a to pod osobnemi liczbami porządkowemi (artykułami), bieżącemi przez cały rok kalendarzowy, tudzież z oznaczeniem daty zrealizowania i ze zwieźłem a dokładnem określeniem, kto i z jakiego tytułu w kasie złożył lub z teje otrzymał pieniądze. Efektu, składane jako depozyta na ubezpieczenie robót lub dostaw kontraktowych (§. 13. powołanego rozporządzenia), zapisywać należy w tym dzienniku w nominalnej wartości z poszczególnieniem gatunku, seryi, numeru i daty pierwszej zapadłości najbliższego kuponu.

§. 7.

Wszelkie dokumenty, na podstawie których uskuteczniiane będą wypłaty, sprawdzone i podpisane być mają przez kierowników budowy (§. 9. Rozporządzenia wykonawczego).

Każdy wydatek (z wyjątkiem list plac robotników i wydatków zbyt drobnych, jak porta i t. p.) powinien być udokumentowany kwitem osoby, która z kasy podniosła pieniądze (wzór .).

Wysyłki pieniężne pocztą dokumentowane być mają na razie receptami pocztowymi aż do czasu nadesłania kwitu, którego zawsze zażądać należy.

§. 8.

Na wszelkie pobory kasowe wydaje pełniący obowiązki kasyera kwity według wzoru .

Znaczniejsze dochody dokumentowane być mają kontrakwitami (wedle wzoru .), wystawionymi i podpisanymi przez osoby placące.

Dochody pobierane pocztą, udokumentowane być winne kowertą lub odcinkiem pocztowego przekazu

§. 9.

Na każdym kwicie, kontrakwicie, rachunku lub innym dowodzie, służącym do udokumentowania dochodu lub wydatku, umieścić należy liczbę porządkową (odnośny artykuł dziennika kasowego).

§. 10.

Dziennik kasowy zamyka się z końcem roku kalendarzowego. W tym celu należy dochody i wydatki zesumować, sumę wydatków wpisać pod sumę dochodów, przez otrącenie wykazać pozostałość kasową cyframi i literami, oraz zamieścić datę zamknięcia na dzienniku.

Po takim zamknięciu podpisać ma dziennik prezes Rady powiatowej lub tegoż zastępca, dwu członków Rady powiatowej, oraz pełniący obowiązki kasyera i kontrolujący urzędnik biura rachunkowego.

W sposób powyższy zamknięty dziennik, wraz z wszystkimi załącznikami (dokumentami), których liczbę na czele dziennika podać należy, nadesłany być ma wraz z rubrykowym zamknięciem rocznem rachunku budowy (to ostatnie w dwu

egzemplarzach zaopatrzonych podpisami j. w.) Wydziałowi krajowemu z końcem każdego roku najpóźniej do dnia 1. marca następnego roku.

Zamknięcie to, sprawdzone przez oddział rachunkowy Wydziału krajowego, przesłane będzie Namiestnictwu, celem podania takowego do wiadomości Ministerstwa rolnictwa (§. 18. Rozporządzenia wykonawczego).

§. 11.

W myśl §. 9. powołanego rozporządzenia, kierownicy budowy prowadzą, dziennik swych korespondencyj, dzienniki narzędzi, sprzętów i materiałów, listy wypłat (wzór), wykazy należytości (wzór) za dostarczone materiały i wykonane roboty i dziennik budowy, co miesiąc zaś (najdalej w dniu 15. następnego miesiąca) przedkładają za pośrednictwem Wydziału powiatowego sprawozdanie miesięczne o postępie budowy, (sporządzone na podstawie dziennika budowy) Wydziałowi krajowemu.

Równocześnie przesyłane będą Wydziałowi krajowemu miesięczne nieudokumentowane wyciągi (odpisy) z dziennika kasowego za poprzedni miesiąc z wyszczególnieniem wszelkich na rachunek należytości udzielonych zaliczek w myśl zawartych umów i kontraktów.

§. 12.

Biuro rachunkowe Wydziału powiatowego prowadzić będzie na podstawie dziennika kasowego, oraz zapisków kierowników budowy, inwentarze narzędzi, sprzętów i materiałów (wzór |.), w których każdy przybytek i ubytek uwidoczniemy być ma z przytoczeniem artykułu dziennika kasowego, do którego zakupno się odnosi, oraz z uzasadnieniem każdego ubytku.

Inwentarze te corocznie, wraz z zamknięciami rachunkowymi (§. 10.) Wydziałowi krajowemu przedkładane być mają.

§. 13.

Ponieważ w myśl §. 7. Rozporządzenia wykonawczego coroczne raty zasiłków krajowych i państwowych, oraz datków powiatu tarnobrzeskiego, przypadające w terminach 1. maja i 1. września, składane być mają na 3°/_o rachunku bieżącym na rzecz funduszu budowy w Banku krajowym we Lwowie, za wszelką zwłokę w lokacyi tych kapitałów odpowiedzialnym będzie prezes Rady powiatowej lub tegoż zastępca.

§. 14.

Wydziałowi krajowemu oraz Namiestnictwu przysługuje prawo zarządzenia niespodziewanego szkona kasy funduszu budowy w sposób, jaki uzna za odpowiedni.

§. 15.

W sprawach niniejszą instrukcją nieprzewidzianych wydane zostaną osobne zarządzenia.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 4. lipca 1889 L. W. kr. 19.504 do c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

Odnośnie do cennej odezwy świetnego Prezydium c. k. Namiestnictwa z dnia 28. czerwca r. b. l. 7520, którą otrzymaliśmy zawiadomienie o użyczeniu Najwyższej sankcyi uchwalonemu przez Wysoki Sejm dnia 21. stycznia r. b. projektowi ustawy o uzupełnieniu obwałowania Wisły i Sanu w powiecie tarnobrzeskim, mamy zaszczyt udzielić świetnemu c. k. Namiestnictwu w załączeniu 3 egzemplarze projektu rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy, ułożonego na podstawie reskryptu Wysokiego Ministerstwa rolnictwa z dnia 19. maja r. b. l. 5806 w porozumieniu z reprezentacją powiatu tarnobrzeskiego, z uprzejmą prośbą o jak najrychlejsze przedstawienie takowego Wysokiemu c. k. Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia.

Gdy postanowienia tego projektu są przeważnie indentyczne z przepisami zatwierdzonych już przez Wysokie Ministerstwo rolnictwa i obowiązujących instrukcyj techniczno-administracyjnych dla krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych, tudzież regulaminów wydanych dla przedsiębiorstw spółkowych, uważamy bliższe motywowanie powyższego projektu za zbyteczne, a ograniczamy się tylko do następujących kilku wyjaśnień.

Do §. 5. Co do wysokości corocznych rat zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego trzymaliśmy się ściśle powołanego reskryptu Wysokiego Ministerstwa rolnictwa z d. 19. maja r. b. l. 5806 intymowanego nam szacowną odezwą z d. 26. maja r. b. l. 36.024.

Wysokość corocznych rat datku powiatu tarnobrzeskiego unormowaliśmy wedle takichże rat zasiłku państwowego, a to na prośbę prezesa Rady powiatowej tarnobrzeskiej, który ze względu na tegoroczną klęskę posuchy i nieurodzaju w powiecie tarnobrzeskim, dotkniętym jak wiadomo w roku ubiegłym powodzią zatorową, a przy tem obciążonym datkami konkurencyjnymi do regulacyi Łęgu, Trześniówki i Krzemienicy, przedstawił nam potrzebę jak najdalej idącego ograniczenia datku powiatowego w roku bieżącym i następnym.

Do §. 7. Ze względu, że biura i kasa Wydziału powiatowego w Tarnobrzegu, które to miasteczko ulega częstym pożarom, nie mieszczą się w zabudowaniu ogniotrwałem, a chwilowo i w pewnych miesiącach mianowicie w latach 1892 do 1894 zebrać się może znaczna gotówka we funduszu budowy, uważaliśmy za wskazane, zamieścić w §. 7. postanowienie, wedle którego datki na budowę mają być wpłacane nie do kasy powiatowej, lecz do Banku krajowego we Lwowie. Sądzymy zaś, że postanowienie §. 5. ustawy, co do zarządu funduszu budowy nie będzie przez to naruszone, gdyż według projektu rozporządzenia wykonawczego rozporządzanie funduszem budowy należeć ma do Wydziału powiatowego.

Do §. 13. W kosztorysie projektu służącego za podstawę melioracyi, przyjęto tak dla robót ziemnych jak i dla wykupna gruntów zbyt niskie ceny, a to głównie na życzenie Wydziału powiatowego w Tarnobrzegu, który obawiał się nie dojścia do skutku przedsiębiorstwa, w razie, gdyby suma kosztorysowa wypadła za wysoką. Gdy zaś ze sprawozdania kiero-

wnika budowy przy regulacji Trześniówki za rok 1888, który największe dotychczas oszczędności przy budowie uzyskał, okazało się, że przeciętny koszt wykopu, transportu i nasypu jednego metra sześć. przy tej regulacji przewyższa cenę jednostkową (20 ct. w. a.) takież roboty, podaną w kosztorysie obwałowania Wisły i Sanu, a nadto doszło do wiadomości Wydziału krajowego, że przy rekonstrukcy wałów nadwiślańskich we Wrzawach, oszacowano grunta zajęte pod budowę wyżej, aniżeli to przyjęto w kosztorysie w mowie będącej melioracyi, staraniem naszym było spowodować reprezentacyę powiatu tarnobrzeskiego, która wpływała na ułożenie kosztorysu, ażeby objęła przeprowadzenie robót ziemnych, tudzież wykupna gruntów i odszkodowań za sumy ryczałtowe obliczone w kosztorysie.

Sądziłiśmy bowiem, że gdy uchwalony przez Wysoki Sejm projekt ustawy przyznaje z funduszu krajowego i państwowego tak wysoki (40%) zasiłek, jakiego żadne inne przedsiębiorstwo melioracyjne w naszym kraju nie otrzymało, będzie rzeczą słuszną, ażeby w razie przekroczenia tych dwóch najznaczniejszych rubryk fundusz krajowy i państwowy nie ponosił już dalszych ofiar lecz ewentualną nadwyżkę pokrył fundusz powiatowy.

Rada powiatowa tarnobrzaska zaakceptowała też powyższe zapatrywanie Wydziału krajowego i wskutek rozporządzenia tutejszego z dnia 19. marca r. b. l. 991 powzięła wedle relacyi Wydziału powiatowego z dnia 18. kwietnia r. b. l. 468, na posiedzeniu z dnia 17. kwietnia r. b. uchwale, mocą której Rada powiatowa postanowiła „imieniem powiatu tarnobrzeskiego objąć w przedsiębiorstwo powiatowe wykonanie robót ziemnych i wykupno gruntów i odszkodowania za sumę ryczałtową wykazaną kosztorysem, która w rubryce robót ziemnych wynosi 410.387 zł. 34 ct. w. a., w rubryce zaś wykupna gruntów i odszkodowań 107.529 zł. 91 ct. w. a.“

Wskutek tego zamieściliśmy w ustępie 1. §. 13. odnośne postanowienie zgodne z przytoczoną uchwałą Rady powiatowej, które z jednej strony uchroni fundusz krajowy i państwowy od ewentualnego podwyższenia zasiłków, z drugiej zaś strony zniewoli Wydział powiatowy do jak najoszczędniejszego prowadzenia robót.

Do §. 19. Z uwagi, że już ustawa z dnia 12. sierpnia 1866 Dz. u. kr. Nr. 21., o reprezentacyi powiatowej przewiduje nadzór Wydziału krajowego i Namiestnictwa nad reprezentacyą powiatową, oraz normuje sposób wykonania zobowiązań powiatu na wypadek zaniedbania tychże przez Radę powiatową, zamieściliśmy w rozporządzeniu wykonawczem postanowienie końcowe (§. 19.), które na wszelki wypadek zabezpiecza wykonanie budowy ściśle wedle projektu i w terminie oznaczonym niniejszem rozporządzeniem.

Wreszcie mamy zaszczyt upraszać uprzejmie świetne Namiestnictwo o przedstawienie wniosku Wysokiemu Ministerstwu rolnictwa, ażeby równocześnie z zatwierdzeniem rozporządzenia wykonawczego zarządzoną została wypłata przypadającej za rok 1889, a uchwalonej już przez Wysoką Radę państwa pierwszej raty zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego w kwocie 10.000 zł. w. a.

D. u. s.

Ustawa

z dnia o udzieleniu dalszych zasiłków z funduszu krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego na osuszenie bagien rudnickich.

Za zgodą Sejmu krajowego Mojego Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam co następuje.

§. 1.

Zawiazanej na podstawie ustawy z dnia 1. lipca 1886 Dz. u. kr. Nr. 64. spółce wodnej dla osuszenia bagien rudnickich przyznane zostają oprócz zasiłków, oznaczonych w §. 3. pod lit. *a* i *b* przytoczonej ustawy, na wykonanie tego przedsięwzięcia melioracyjnego tak z funduszu kraj. jak i w myśl §. 6. ustępu 2. i §. 4. ustępu 2. *b* ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116, z funduszu państwowego melioracyjnego, dalsze zasiłki bezzwrotne w wysokości po dziesięć procent kosztów budowy preliminarowanych na 105.200 zł. w. a. tj. w kwocie po 10.520 zł. w. a.

§. 2.

Termin płatności powyższych zasiłków z funduszu krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego, oznaczonym zostanie osobną umową, mającą się zawrzeć między Wydziałem krajowym a administracją państwa, w każdym zaś wypadku zasiłki te dopiero wówczas mają być wypłacone, skoro spółka wodna wypełni w zupełności swe zobowiązania.

§. 3.

Wykonanie tej ustawy poruczam moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.

